

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Diplomová práce

UVÁDĚNÍ DO UČEDNICTVÍ V CÍRKVI BRATRSKÉ

Vedoucí práce: **Dr. Ing. Alois Křišťan, Th.D.**

Autor práce: Pavla Chánová

Studijní obor: Pastoračně sociální asistent

Kombinovaná forma studia

2007

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Děkuji vedoucímu diplomové práce Dr. Ing. Aloisu Kříšťanovi, Th.D. za podnětné připomínky,
cenné rady a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 DUCHOVNÍ RŮST A ZRALOST.....	8
2 UČEDNICTVÍ.....	10
2.1 Definice.....	10
3 BIBLICKÉ PŘÍKLADY UČEDNICTVÍ.....	11
3.1 Starozákonní příklady učednictví.....	11
3.1.1 Jozue.....	11
3.1.2 Eliša (Elizeus).....	15
3.2 Novozákonní příklady učednictví.....	17
3.2.1 Učedníci Jana Křtitele.....	17
3.2.2 Ježíš jako příklad učednictví.....	18
3.2.3 Apoštol Pavel.....	26
3.2.4 Timoteus.....	26
3.2.5 Titus.....	23
4 BIBLICKÉ PRINCIPY UČEDNICTVÍ.....	29
4.1 1. princip: Připravenost všechno opustit	29
4.1.1 Jozue:.....	29
4.1.2 Eliša:.....	29
4.1.3 Učedníci Ježíšovi:.....	29
4.1.4 Timoteus:.....	30
4.2 2. princip: Připravenost a ochota sloužit.....	30
4.2.1 Jozue:.....	30
4.2.2 Eliša:.....	30
4.2.3 Ježíš:.....	30
4.3 3. princip: Učení přihlížením, sledováním vzorů, poučitelnost učedníků.....	30
4.3.1 Jozue:.....	30
4.3.2 Učedníci Ježíšovi:.....	31
4.3.3 Timoteus:.....	31
4.4 4. princip: Používání duchovních darů - jednání Ducha svatého.....	31

4.4.1	<i>Jozue:</i>	31
4.4.2	<i>Učedníci Ježíšovi:</i>	31
4.4.3	<i>Timoteus:</i>	32
4.5	5. princip: Vystrojení k misi, princip multiplikace	32
4.5.1	<i>Učedníci Ježíšovi:</i>	33
4.5.2	<i>Timoteus:</i>	33
5	RIZIKA UČEDNICTVÍ	34
5.1	Špatný vzor ve vůdci	34
5.2	Nebezpečí závislosti, nedospělosti	34
5.3	Pěstování závislosti	35
5.4	Předáváme to, co jsme	35
6	VĚRNÍ LIDÉ	36
	PRAKTICKÁ ČÁST	39
7	UČEDNICTVÍ V PRAXI	40
7.1	Skupina učedníků	40
7.2	Pražský Tyrannus Hall	48
7.3	Duchovní rodičovství	52
7.3.1	<i>Čtyři kroky, které je třeba udělat na cestě k rodičovskému vztahu</i>	53
7.3.2	<i>Překážky duchovního rodičovství</i>	54
7.4	Duchovní mateřství	54
7.4.1	<i>Kdo jsou starší ženy?</i>	55
7.4.2	<i>Která žena může vést další?</i>	56
7.4.3	<i>Učební osnova duchovního mateřství</i>	56
7.4.4	<i>Dnešní společnost</i>	58
	SHRUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	62
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM LITERATURY	66

Úvod

V Bibli čteme mnoho veršů o tom, že si nemáme počínat jako nemoudří, ale jako moudří. Máme v našich životech přinášet ovoce Ducha svatého, milovat Boha a své bližní, věrně sloužit Hospodinu, vydávat svědectví, máme být světlem a solí světa. Čteme plno konkrétních doporučení jak dobře žít, jak bojovat dobrý boj víry... až je nám z toho všeho možná někdy úzko. Výzvu k následování Krista, k duchovnímu růstu a proměně do Jeho podoby jsme také již mnohokrát slyšeli.

Tak jako je žádoucí, aby se z dítěte stal dospělý zralý člověk, tak je jistě stejně žádoucí, aby se z duchovního miminka stal zralý křesťan. Jedním ze způsobů, jak tohoto cíle dosáhnout, je osobní duchovní vedení druhých neboli učednictví. Netvrdím, že to je ten jediný a nejlepší způsob, ale jsem přesvědčená o tom, že učednický vztah může velmi dobře pomoci nedospělým křesťanům dozrát, nebo je alespoň správným způsobem nasměrovat. Sama jsem osobní duchovní vedení v počátcích své víry zakoušela a bylo mi velkou pomocí.

V posledních několika letech bylo některými představiteli Církve bratrské, jejíž jsem součástí, zdůrazňováno duchovní vedení jako duchovní rodičovství a učednictví, a proto jsem se rozhodla tímto tématem zabývat i ve své diplomové práci. Ráda bych se zamýšlela nad biblickou výzvou k učednictví a nad konkrétními způsoby této práce ve sborech Církve bratrské. K dosažení tohoto cíle jsem zvolila metodu analýzy textů, strukturovaný rozhovor a komparaci konkrétních způsobů učednictví současné praxe sborů Církve bratrské.

Při psaní této diplomové práce se pokusím najít principy učednictví na příkladech vedení ve Starém i Novém zákoně a na konkrétních příkladech současnosti.

Nejprve se zaměřím na vybrané postavy praotců a proroků ve Starém zákoně a následně v Novém zákoně zmíním Jana Křtitele a jeho učedníky, Ježíše Krista a jeho učedníky a vedení Timotea apoštolem Pavlem. Také se pokusím na základě těchto biblických příkladů najít určité aplikovatelné principy vztahu učitel - učedník.

V teoretické části práci budu používat zejména exegetické prameny. V praktické části budu porovnávat čtyři způsoby dnešní praxe - vedení učednické skupinky, učednickou kolej Tyrannus Hall, duchovní rodičovství a duchovní mateřství.

Myšlenka, která mě provázela při psaní diplomové práce byl výrok C. S. Lewise:

„Proměnit se v ptáka je pro vajíčko těžké; naučit se létat by pro něj ale bylo ještě o poznání těžší. Nyní se podobáme vajíčkům. A obyčejným slušným vajíčkem nemůžete být donekonečna. Buď se musíme vyklubat nebo se zkazit.“¹

---

1 LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství*. Praha : Návrat, 1993, s. 137

Teoretická část

1 Duchovní růst a zralost

V novozákonních epištolách (např. Korintským, Efezským, Židům – Žd 5,11-6,3, Ef 4,12-14, 1K 2,6-3,15) nacházíme zmínky o nezralých křesťanech i o duchovní dospělosti. Jan Valeš² upozorňuje na to, že s fázemi dospívání a zralosti je v 6. kapitole listu Židům spojen další pojem – **základ**. Texty, které mluví o tomto základu, jsou:³

Proto nezůstávejme již u počátečního učení o Kristu, ale směřujme k dospělosti, Nevracejme se k základním článkům o pokání z mrtvých skutků, o víře v Boha, k učení o křtu a vzkládání rukou, o vzkříšení z mrtvých a o posledním soudu. Budeme moci jít dále, když to Bůh dovolí. (Žd 6,1-3)

Jste stavbou, jejímž základem jsou apoštolové a proroci a úhelným kamenem sám Kristus Ježíš. (Ef 2,20)

Žijte v Kristu Ježíši, když jste ho přijali jako Pána. V něm zapustíte kořeny, na něm postavte základy, pevně se držte víry, jak jste v ní byli vyučeni, znovu a znovu vzdávejte díky. (Ko 2,6-7)

Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic. (J 15,5)

Já jsem zasadil Apollos zaléval, ale Bůh dal vzrůst; a tak nic neznamena ten, kdo sází, ani kdo zalévá, nýbrž Bůh, který dává vzrůst. Kdo sází a kdo zalévá, patří k sobě, ale každý podle vlastní práce obdrží svou odměnu. Jsme spolupracovníci na Božím díle, a vy jste Boží pole, Boží stavba. Podle milosti Boží, která mi byla dána, jako rozumný stavitel jsem položil základ a druhý na něm staví. Každý ať dává pozor, jak na něm staví. Nikdo totiž nemůže položit jiný základ než ten, který je už položen, a to je Ježíš Kristus. Zda někdo na tomto základu staví ze zlata, stříbra, drahého kamení, či ze dřeva, trávy, slámy – dílo každého vyjde najevo. Ukáže je onen den, neboť se zjeví v ohni; a oheň vyzkouší, jaké je dílo každého člověka. Když jeho dílo vydrží, dostane odměnu. Když mu dílo shoří, utrpí škodu; sám bude sice zachráněn, ale projde ohněm. (1 K 3,6-15)

Z těchto textů vyplývá, že základem je Ježíš Kristus.

Růst je projevem života. Také Písmo mluví o růstu. Růst je podle Písma možný:

a) v milosti:

---

2 VALEŠ, J. *Obrácení - dílo Boží i lidské. Ordinační práce*. Karlovy Vary, 2004.

3 Pozn. zdůraznění v biblických textech - autor diplomové práce

Kěž rostete v milosti a v poznání našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista. Jemu buď sláva nyní a až do dne věčnosti. (2 Pt 3,18)

b) v poznání:

*Proto i my, ode dne, kdy jsem to uslyšeli, nepřestáváme za vás v modlitbách prosit, abyste plně, se vší moudrostí a duchovním pochopením poznali jeho vůli. Tak budete svým životem dělat Pánu čest a stále se mu líbit, ve všem poneseťe ovoce dobrých skutků, **budete růst v poznání Boha.*** (Ko 1,9-10)

c) ve víře:

*Nezakládáme si na tom, co udělali jiní; máme však naději, že **vaše víra bude růst**, a tak se hranice nám stanovená rozšíří, a že budu moci zvěstovat evangelium v krajích ležících za vámi a nebudu se chlubit tím, co je hotovo, kde už pracovali jiní.* (2K 10,15-16)

d) v lásce:

*A za to se modlím, aby se **vaše láska ještě víc a více rozhojňovala** a s ní i poznání a hluboká vnímavost.* (Fp 1,9)

*Nechť Pán dá bohatě **růst vaší vzájemné lásce i lásce ke všem**, tak jako i my vás milujeme.* (1 Te 3,12)

e) v úsilí a horlivosti:

*Jako jste ve všem bohatí, ve víře, v slovu, v poznání, **v horlivosti** i v lásce, kterou máte k nám, buďte bohatí i v tomto díle milosti.* (2 K 8,7)

f) ve skutcích:

*Jsmo přece jeho dílo, v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, **abychom konali dobré skutky**, které nám Bůh připravil.* (Ef 2,9)

*A tak, moji milovaní bratři, buďte pevní, nedejte se zviklat, **buďte stále horlivější v díle Páně; vždy víte, že vaše práce není v Pánu marná.*** (1 K 15,58)

*Bůh má moc zahrnout vás všemi dary své milosti, abyste vždycky měli dostatek všeho, co potřebujete, a ještě vám přebývalo **pro každé dobré dílo.*** (2 K 9,8)

g) v přinášení ovoce:

*Proto i my, ode dne, kdy jsem to uslyšeli, nepřestáváme za vás v modlitbách prosit, abyste plně, se vší moudrostí a duchovním pochopením poznali jeho vůli. Tak budete svým životem dělat Pánu čest a stále se mu líbit, **ve všem poneseťe ovoce dobrých skutků**, budete růst v poznání Boha.* (Ko 1,10)

A za to se modlím, aby se vaše láska ještě víc a více rozhojňovala a s ní i poznání a hluboká vnímavost. Abyste rozpoznali, na čem záleží, a byli ryzí a bezúhonní pro den

Kristův, plní ovoce spravedlnosti, které z moci Ježíše Krista roste k slávě a chvále Boží. (Fp 1,9-11)

Ovoce Božího Ducha však je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání. (Ga 5,22)

Žijte proto jako děti světla – ovocem světla je vždy dobrota, spravedlnost a pravda. (Ef 5,9)

Růst do Kristovy zralosti je biblickou výzvou a očekáváním od všech křesťanů:

A toto jsou jeho dary: jedny povolal za apoštoly, jiné za proroky, jiné za zvěstovatele evangelia, jiné za pastýře a učitele, aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby - k budování Kristova těla, až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti. Pak už nebudeme nedospělí, nebudeme zmítáni a unášeni závanem kdejakého učení – lidskou falší, chytřáctvím a lstivým sváděním k bludu. Buďme pravdiví v lásce, ať ve všem dorůstáme v Krista. On je hlava, z něho roste celé tělo, pevně spojené klouby navzájem se podpírajícími, a buduje se v lásce podle toho, jak je každé části dáno. (Ef 4,11-16)

2 Učednictví

2.1 Definice

Řecké slovo pro učedníka je „mathétés“, což znamená „ten, který přijímá instrukce od druhého“. Tento výraz se používal v sekulárním řeckém světě k označení učně u obchodníka. Učedník nebyl jenom žákem, ale i věrným přívržencem; proto se o něm mluvilo, že je napodobovatelem svého učitele.⁴

Každý křesťan je povolán, aby byl Ježíšovým učedníkem, to znamená, že má následovat Ježíše tak, že Jeho požadavky dá v životě na první místo, a to bez ohledu na to, co ho to bude stát. Takže křesťan - učedník je člověk, který je odhodlán následovat Ježíše Krista, chce se od něho učit a žít podle jeho příkladu.

Učednictví tedy není zprostředkování vědomostí nebo informací, ale zprostředkování života. Znamená to stávat se takovým, jako je Ježíš.⁵

4 NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*. Praha : Kalich, 1956, s. 1125

5 Srov. ORTIZ, J.C. *Učedník*, s. 132

3 Biblické příklady učednictví

3.1 Starozákonní příklady učednictví

Kořeny učednictví sahají až do Starého zákona, kde nalezneme některé příklady vedení mladšího služebníka starším (např. Mojžíš a Jozue; Élí a Samuel; Elijáš a Elíša; žáci proroků zmínění ve 2 S 2,3-16; Jeremjáš a Báruk atd.). Vybrala jsem si pouze dva z těchto příkladů, které v této kapitole podrobněji popíši, a sice Mojžíše s Jozuem a Elijáše s Elíšou. Élí a Samuel budou zmíněni v 5. kapitole.

3.1.1 Jozue

Nejzřetelnějším příkladem učednictví ve Starém zákoně je Jozue. V jeho životě a službě jsou patrná tři zřetelně rozdílná období. Nejprve byl Mojžíšovým služebníkem, pak učedníkem a nakonec sám vedl Boží lid jako vůdce. Postupně projdeme všechna tato období Jozuova dozrávání.

První období: Jozue je služebník Mojžíšův.

První zmínka o Jozuovi je v 17. kapitole knihy Exodus.

Jozue byl syn Núnův, vnuk efrajimského vůdce Elíšamy (1 Pa 7,27; Nu 1,10).

Nový biblický slovník poznamenává, že v době vyjití z Egypta byl mladým mužem, kterého si Mojžíš vybral jako svého osobního pomocníka a přikázal mu, aby z tehdy ještě neorganizovaných kmenů vybral muže, s nimiž měl odrazit nájezdy Amálekoců.⁶

Tu přitáhl Amálek, aby v Refidimu bojoval s Izraelem. Mojžíš rozkázal Jozuovi: „Vyber nám muže a vyjdi do boje proti Amálekovi. Já se zítra postavím na vrchol pahorku s Hospodinovou holí v ruce.“ Jozue učinil, jak mu Mojžíš rozkázal, a dal se s Amálekem do boje. Mojžíš, Áron a Chúr vystoupili na vrchol pahorku. Dokud Mojžíš držel ruku nahoře, vítězil Izrael, když ruku spustil, vítězil Amálek. Když Mojžíšovi umdlévaly ruce, vzali kámen a podložili jej pod Mojžíše, aby se na něj posadil. Áron a Chúr, každý z jedné strany, mu podpírali ruce, takže vytrval s rukama nahoře až do západu slunce. I porazil Jozue Amáleka a jeho lid ostřím meče. Hospodin řekl Mojžíšovi: „Zapiš na památku do knihy a předej Jozuovi, že zcela vymažu zpod nebes památku na Amáleka.“ I vybudoval Mojžíš oltář a pojmenoval jej: „Hospodin je má korouhev.“ Řekl totiž: „Je vztažena ruka nad Hospodinovým trůnem. Hospodin vyhlašuje boj proti Amálekovi do posledního pokolení.“ Ex 17,8-16

⁶ DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Praha : Návrat domů, 1996, s. 459

V prvním dílu Výkladů ke Starému zákonu čteme, že Amálekovci odvozovali svůj původ od Ezaua (Gn 36,12.16) a sídlili při jižním pomezí zaslíbené země. Ztělesňovali dvojí nebezpečí. Jako potomci Ezauovi připomínali Izraelcům, potomkům Jákobovým, starý spor o prvorozenství před Hospodinem. Stavěli se tedy do cesty Izraelcům jako živá otázka po oprávněnosti jejich cesty a pouti. Platí vskutku pro lid z linie Jákobovy Boží zaslíbení jednoznačně? Jsou opravdu synové Izraelovi dědici tohoto zaslíbení? Zároveň však Amálekovci představovali pro Izraelce i zeměpisnou překážku. Jako lid sídlící při pomezí Palestiny mohli Izraelci znemožnit vstup do zaslíbené země. Vítězný boj je pro Izraelce ujištěním, že Boží zaslíbení pro něj plně platí.⁷

Pro srovnání uvádím 14. verš ještě z bible Kralické:

Mluvil potom Hospodin k Mojžíšovi: Vpiš to do knih na památku, a pilně to vkládej v uši Jozue, že do konce vyhladím památku Amalechovu všudy pod nebem.

Ve výkladu k tomuto textu se dočítáme, že Mojžíš zapisuje tuto událost na Boží příkaz do knihy. Současně vysvětluje Jozuovi, zřejmě se zřetelem na jeho další úkoly, zvláštní význam tohoto boje. Vítězství u Refidimu je znamením konečného vítězství Izraele a dobytí zaslíbené země. Pak Mojžíš buduje a zasvěcuje Hospodinu oltář se jménem Hospodin je má korouhev. Korouhev byla válečná insignie, kterou se dávalo znamení k boji. To tedy znamená, že Hospodinovy boje mají a smějí být vedeny jen na pokyn Hospodinův, nikoli z vůle lidu.⁸

Jozuova služba spočívala v tom, že Mojžíše doprovázel, když odcházel Mojžíš na Boží horu.

I povstal Mojžíš a Jozue, který mu přisluhoval, a Mojžíš vystoupil na Boží horu.
Ex 24,13

Na horu vstupuje Mojžíš a doprovází ho pouze Jozue. Ve výkladu čteme, že je tím předjata jeho budoucí funkce Mojžíšova nástupce. Jozue, budoucí vojevůdce, před nímž se budou třást kenaanští králové (Joz 10,41n), se připravuje ke svému poslání jako služebník, doslova přísluhovatel, liturg Mojžíšův. Roste v tichu a tajemnu Hospodinova zjevení jako spolupříjemce Božího zákona. Izraelští starší musí čekat mimo posvátný okrsek.⁹

Jozue jako služebník byl vždy tam, kde byl jeho pán. Byl ve stálém společenství s Mojžíšem, a proto také nebyl s lidem, který hřešil, ale u svého pána a byl ušetřen hříchu (srov. Ex 32,17).

Druhé období: Jozue je služebníkem a učedníkem

⁷ *Výklady ke Starému zákonu. I. Zákon Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.* Praha : Česká biblická společnost, 1991, s. 260

⁸ Tamtéž, s. 261

⁹ Tamtéž, s. 295

Mojžíš postavil opodál za táborem stan a nazval jej stanem setkávání. V tomto stanu rozmlouval s Hospodinem (viz. Ex 33,7).

A Hospodin mluvil s Mojžíšem tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem. Potom se Mojžíš vracel do tábora. Ale mládenec Jozue, syn Núnův, který mu přisluhoval, se ze stanu nevzdaloval. Ex 33,11

Jozue byl stále ve stanu, neodcházel odtud, neboť jeho úkolem bylo zde zůstat, když se Mojžíš vracel do tábora k lidu. Jozue, střežící stan, je označen jako přisluhovatel *H. mešáret* a mládenec *H. na'ar*. *Mešáret* je pomocníkem při kultických funkcích a pracích. Buber je toho mínění, že *na'ar* byl původně prvorozený syn, který byl v nejstarších dobách v mládí jako „oběť prvotin Hospodinu“ určen k službě ve svatyni (srov. 1S 2 o Samuelovi). Tato povinnost později přešla na lévijce (Nu 3,12). Tak se pojem *na'ar* prý stal označením pro učedníka a kněžského služebníka.¹⁰

Zatímco byl dále služebníkem Mojžíšovým, začíná se formovat jako učedník. Jozue nejprve neměl úplné duchovní porozumění, jak je zřejmé z následujícího vyprávění:

V Numeri v 11. kapitole se vypráví, že Bůh chtěl sedmdesát mužů mezi staršími z Izraele vystrojít z ducha Mojžíšova. Sotva na nich duch spočinul, prorokovali, ale potom už nikdy. (verš 25). Ale dva muži, Eldad a Médad, kteří také stáli na listině, zůstali v té době zrovna ve stanech a prožili tam totéž, jako ti ostatní muži mimo tábor. A reakce Jozuova (verš 28):

Nato se ozval Jozue, syn Núnův, který už jako jinoch přisluhoval Mojžíšovi a zvolal: „Mojžíši, můj pane, zabraň jim v tom!“ Ale Mojžíš mu řekl: „Ty kvůli mě žárlíš? Kéž by všechen Hospodinův lid byli proroci! Kéž by jim Hospodin dal svého ducha!“ (verš 29)

Mojžíš zde musel Jozua usměrnit a poučil ho, že Bůh chce, aby všichni prorokovali. Jozue rostl v pokoře a podřízenosti Mojžíšovi. Později byl Jozue Mojžíšem jmenován, aby šel prozkoumat zaslíbenou zemi spolu s náčelníky všech izraelských pokolení. To znamenalo, že na průzkum šlo celkem třináct mužů a jen Jozue a Káleb jsou po průzkumu země jiného mínění než ostatní zvědi.

Jozue, syn Núnův, a Káleb, syn Jefunův, dva z těch, kdo dělali průzkum v zemi, roztrhli svá roucha a domlouvali celé pospolitosti Izraelců: „Země, kterou jsme při průzkumu procházeli, je země převelice dobrá. Jestliže nám Hospodin bude přát, uvede nás do této země a dá nám ji. Je to země oplývající mlékem a medem. Nechtějte se přece bouřit proti Hospodinu. Nebojte se lidu té země. Sníme je jako chleba. Jejich ochrana od nich odstoupila, kdežto s námi je Hospodin. Nebojte se jich!“ (Nu 14,6-9)

Jozue a Káleb dodávali lidu odvahu, aby tu zem přijali. Měli skutečně pravý duchovní pohled, což je patrné zvláště ve verši 9. Věděli, co to je důvěřovat Bohu. Ostatní muži, kteří

---

¹⁰ Tamtéž, s. 319

pohaněli zemi zlými pomluvami, zemřeli zasaženi Hospodinem. Naživu zůstal jen Jozue a Káleb (Nu 14,36-38).

Třetí období: Jozue se stává vedoucím národa, jako byl jeho vůdce Mojžíš.

Jozue je určen Mojžíšovým nástupcem. Učí se nést odpovědnost a naslouchat hlasu Hospodina.¹¹

I řekl Hospodin Mojžíšovi: „Vezmi k sobě Jozua, syna Núnova, muže, v němž je duch, a vlož na něho ruku. Postavíš ho před kněze Eleazara i před celou pospolitost a dáš mu před jejich zraky pověření.“ (Nu 27,18-19)

Mojžíš učinil, co mu Hospodin přikázal. Vzal Jozua a postavil ho před kněze Eleazara i před celou pospolitost, vložil na něho ruce a dal mu pověření, jak o tom mluvil Hospodin skrze Mojžíše. (Nu 27,22-23)

Mojžíš žádal Hospodina o nového vůdce, který povede Izrael po jeho smrti a Hospodin si vybral Jozua, který má ducha Božího. Mojžíš na něj přenáší svou svěřenou moc vkládáním rukou a Jozue se tak stává přímým pokračovatelem Mojžíšovým. Pověření ke službě se děje před veleknězem na důkaz, že je schváleno Hospodinem i před celou pospolitostí, jíž je dáváno na vědomí Boží milostivé rozhodnutí.¹²

Jozue byl nyní schopen vést národ. Bůh dále Jozua několikrát povzbuzoval, aby byl rozhodný, udatný a neměl strach. Ujišťoval ho, že s ním bude všude, kam Jozue půjde, nenechá ho klesnout a neopustí ho. Také ho nabádal k poslušnosti zákona a slíbil mu, že když bude poslušný, bude jednat prozíravě. Vůdce by měl být zmužilý a plný víry, neboť vede další a pokud by byl vystrašený, odrazilo by se to i na těch, které vede. V Boží moci tedy vedl Jozue lid do zaslíbené země.

Jozue, syn Núnův, byl naplněn duchem moudrosti. Mojžíš totiž na něho vložil své ruce. Izraelci ho poslouchali a činili, jak přikázal Hospodin Mojžíšovi. (Dt 34,9)

Skrze vkládání rukou přichází Jozue pod působení Ducha. Bůh mluví přímo s Jozuem:

„Bud' rozhodný a udatný, neboť ty rozdělíš tomuto lidu zemi v dědictví, jak jsem se přisezně zavázal jejich otcům, že jim ji dám.“ (Joz 1,6)

Mojžíš se včas postaral o nástupce. Učil jej znát Boha, postupně mu předával odpovědnost a nakonec ho pověřil a ustanovil, aby vedl Boží lid do zaslíbené země. Jozue byl tedy celou dobu Mojžíšem připravován k tomu, aby byl schopen převzít tento úkol.

---

¹¹ WASSERZUGOVÁ, G. *Biblická škola pro každého*. Praha : Misijní odbor Kostnické jednoty, 1999, s.153
¹² *Výklady ke Starému zákonu*, s. 476-477

3.1.2 Eliša (Elizeus)

Na začátku 19. kapitoly 1. knihy Královské čteme o duchovním a fyzickém vyčerpání Elijáše. Elijáš byl ve své prorocké službě osamělý a po zápasu na hoře Karmel (1 Kr 18,1- 6) a dlouhými dohady s Achabem a Jezábel byl vyčerpán a podlehl sebelítosti. Hospodin k němu poslal anděla s jídlem a pitím, aby jej posilnil a pak k němu jemně a tiše promlouval. Oznámil mu, co má dál udělat a že mu dá Elišu jako jeho společníka a nástupce.¹³

Dalším starozákonním příkladem učednictví je tedy Eliša. O jeho povolání čteme v 1. knize Královské 19,19-21:

Odešel odtud a našel Elišu, syna Šáfatova, jak orá. Bylo před ním dvanáct spřežení a on sám při dvanáctém. Elijáš k němu přikročil a hodil na něj svůj plášť. Eliša opustil dobytek, rozběhl se za Elijášem a řekl: „Dovol, ať políbím otce a matku. Pak půjdu za tebou.“ On mu řekl: „Jdi a vrať se! Nezapomeň, co jsem ti učinil.“ Obrátil se tedy od něho, vzal spřežení dobytčat a obětoval je. Maso uvařil na dříví z jejich jha a dal je lidu, a ti jedli. Potom vstal, šel za Elijášem a přisluhoval mu.

Elijáš, který Elišu povolal, byl prorokem. Povolal ho uprostřed jeho všední práce, od pluhu. Nepocházel z prorockých škol, nebyl známým mezi izraelskými proroky. Sám Bůh si jej připravil.¹⁴

Elišovo povolání se neudálo pomazáním, nýbrž ustanovením do úřadu skrze plášť proroka Elijáše. The International Bible Commentary uvádí, že přehozením svého pláště na Elišova ramena vyjádřil Elijáš symbolické pozvání k učednictví.¹⁵ Tento komentář dále zdůrazňuje, že Elišova prosba o rozloučení se s rodiči není v rozporu s veršem v Lukášově evangeliu 9,61- 62, kde je psáno:

A jiný mu (Ježíšovi) řekl: „Budu tě následovat, Pane. Ale napřed mi dovol, abych se rozloučil se svou rodinou.“ Ježíš mu řekl? „Kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží.“

Komentář to vysvětluje tak, že Eliša nespěchal s tím, aby nabízel své služby, protože byl velmi překvapený pozváním, aby tyto služby nabízel. Elijáš jednal s Elišou jemně a připojil se s ním k veselé venkovské oslavě před tím, než přátelsky opustili místní obyvatele, což byla pospolitost, která čítala kolem sedmi tisíc lidí, a společně odešli.¹⁶

Eliša následoval Elijáše a sloužil mu až do jeho nanebevzetí (1 Kr 19,21; 2 Kr 2,11).

O jeho konkrétní službě čteme:

13 BUTTERWORTH, G. M. The Lion Handbook to the Bible. Third edition. England, Oxford, 1999, s. 292

14 WASSERZUGOVÁ, Biblická škola pro každého, s. 222

15 srov. BRUCE, F. F. The International Bible Commentary with the New International Version. USA Michigan : Marshall Pickering/Zondervan, 1986, s. 416

16 srov. Tamtéž., s. 416

Eliša lival vodu na ruce Eliášovy 2. Kr 3,11.

The International Bible Commentary popisuje Elišu: „...as one who used to pour water on the hands of Elijah (e.g. was Elijah 's servant)“. V závorce je použito anglické slovo *servant*, které znamená služebník.¹⁷

V 2. knize Královské v 2. kapitole čteme, že Elijáš věděl, že ho chce vzít Hospodin ve vichru vzhůru do nebe. The Lion Handbook to the Bible vykládá tuto událost takto: „Zdá se že Elijáš chce čelit tomuto zážitku sám, ale Eliša s ním zůstává po celou cestu. Poslední chvíle, kdy vichr odnáší proroka a Eliša má vidění hořícího vozu a koní, se odehrává na východ od Jordánu, blízko místa, kde zemřel Mojžíš. Byl to mimořádný konec mimořádného života. Eliášovo znovuobjevení u proměnění Ježíše (srov. Mt 17,3) potvrzuje významnou pozici Elijáše mezi všemi Božími proroky.“ Komentář celou událost nanebevzetí Elijáše končí slovy o Elišovi, který se, ač ponechán o samotě, okamžitě ujímá svého úkolu.¹⁸

Nanebevzetí Eliášovo

A stalo se, jak přešli, že Elijáš řekl Elišovi: „Požádej, co mám pro tebe udělat, dříve než budu od tebe vzat.“ Eliša řekl: „Ať je na mně dvojnásobný díl tvého ducha!“ Elijáš mu řekl: „Těžkou věc si žádáš. Jestliže mě uvidíš, až budu od tebe brán, stane se ti tak. Jestliže ne, nestane se.“ Pak šli dál a rozmlouvali. A hle, ohnivý vůz s ohnivými koni je od sebe odloučil a Elijáš vystupoval ve vichru do nebe. Eliša to viděl a vykřikl: „Můj otče! Můj otče! Vozataji Izraele!“ A pak už ho neviděl. I uchopil své roucho a roztrhl je na dva kusy. (2 Kr 2,9-12)

Vzal Eliášův plášť, který z něho spadl, udeřil jím do vody...rozestoupila se a Eliša přešel.“ (2 Kr 2,14)

Eliša byl velmi vytrvalý a stálý v následování svého pána. Věděl, že Elijáš brzy odejde k Bohu a nenechal se setřást, přestože se o to Elijáš třikrát pokusil. Nakonec na svoji žádost dostal dvojnásobný Ducha svatého, který spočíval na Eliášovi. Dvojnásobný podíl znamenal příděl, který náležel dědici, nejstaršímu synovi, který dědil dvakrát více než ostatní. O to Eliša žádal, nikoli o dvojnásobek Eliášovy duchovní síly, ale o podíl, který by ho označil za prorokova nástupce.¹⁹

V Druhé knize královské od druhé kapitoly dále čteme o mnohých Elišových zázracích (srov. 2 Kr 4,1-44; 5,1-14; 6,1-23). Elišovy zázraky, stejně jako ty Ježíšovy, ukazují Boží péči o obyčejné lidi a o jejich potřeby. První dva se podobají zázrakům Eliášovým (srov. 1 Kr 17), pravděpodobně pro zdůraznění Božího výběru Eliši jako skutečného následovníka tohoto

¹⁷ srov. Tamtéž, s. 421

¹⁸ Srov. BUTTERWORTH, G. M. The Lion Handbook to the Bible. Third edition. England, Oxford, 1999, s. 293-294

¹⁹ Srov. BUTTERWORTH, G. M. The Lion Handbook to the Bible, s. 292

velkého proroka.²⁰

Nový biblický slovník říká, že Eliáš vystupoval jako hlava prorockých škol a druzí jej kvůli výjimečnému obdarování často vyhledávali.²¹ A pokračuje výkladem: „Ačkoli jeho vztah k Elijášovi připomíná vztah mezi Jozuem a Mojžíšem, skutečnost, že Eliášova služba pokračovala službou Jana Křtitele a Eliášova přímo předjímá zázračný aspekt Ježíšovy služby, jí dodává ještě větší význam.“²²

3.2 Novozákonní příklady učednictví

V této kapitole se pokusím popsat tři vybrané novozákonní příklady učednictví. Učedníci Jana Křtitele byli předchůdci učedníků Ježíše Krista, proto jsou zmíněni na prvním místě. Dále následuje Ježíš a jeho učedníci a třetím příkladem je vztah apoštola Pavla a mladého služebníka Timotea. Apoštol Pavel měl kromě Timotea i jiné spolupracovníky, ale na vztahu Timotea a Pavla je duchovní vedení pravděpodobně nejmarkantnější, a proto se zmiňují zejména o tomto vztahu.

3.2.1 Učedníci Jana Křtitele

V Novotného biblickém slovníku je napsáno, že základním rysem kázání Jana Křtitele bylo ohlašování příchodu Božího království a tím zároveň i Božího soudu nad Izraelem. Před tímto soudem nikoho nezachrání příslušnost k potomstvu Abrahamovu, ale odvrácení od zlých cest a křest pokání jako vnější znamení tohoto vnitřního rozhodnutí.²³

Ve výkladu M. Hájka k Evangelium podle Matouše čteme, že Janovými učedníky se rozumí kruh stoupenců Jana Křtitele, kteří zůstávají uvědomělou skupinou i po uvěznění svého učitele i po jeho popravě. V době Nového zákona jsou tak jistou paralelou tvořící se Kristovy církve.²⁴

Z Písma vyčteme jen to, že přihlíželi, když Jan křtil v Jordánu, a poslouchali jeho kázání. Jan je také učil se modlit, což víme z prosby jednoho učedníka k Ježíši:

„ Pane, nauč nás modlit se, jako tomu učil své učedníky i Jan. “ (Lk 11,1)

Jan Křtitel své učedníky na Ježíše upozorňoval a dva z nich po tomto upozornění hned šli za Ježíšem :

Druhého dne tam byl opět Jan s dvěma ze svých učedníků. Spatřil Ježíše, jak jde okolo,

20 Srov. BUTTERWORTH, G. M. *The Lion Handbook to the Bible*, s. 292

21 DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Praha : Návrat domů, 1996, s. 215

22 Tamtéž, s. 216.

23 NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, s. 272-273

24 HÁJEK, M. *Evangelium podle Matouše*. Praha : Kalich, 1995, s. 240

a řekl: „Hle, beránek Boží.“ Ti dva učedníci slyšeli, co řekl, a šli za Ježíšem. J 1, 35-37

Jedním z těchto dvou Janových učedníků byl Ondřej, který se, spolu se svým bratrem Šimonem, stal Ježíšovým učedníkem, jak čteme v dalších verších této kapitoly Janova evangelia (srov. J 1,38-42).

Dále se o Janových učednících píše, že se postili:

Tehdy k němu (k Ježíšovi) přišli Janovi učedníci a ptali se: „Jak to, že my a farizeové se postíme, ale tvoji učedníci se nepostí?“ (Mt 9,14)

Dále jsou zmíněni učedníci, které uvězněný Jan poslal k Ježíšovi, aby vyzvěděl, zdali je Ježíš skutečně Mesiášem (srov. Mt 11,2).

Po setnutí hlavy Jana Křtitele odnesli učedníci jeho tělo, pohřbili je a pak šli oznámit Ježíšovi, co se stalo (srov. Mt 14,12).

Novotný tvrdí, že se po Janově smrti někteří z jeho učedníků připojili k Ježíšovi a mnozí žili dál jako učedníci Janovi.²⁵ Tato teze, že někteří z nich žili dál jako učedníci Janovi, je potvrzena například v knize Skutků, kde se píše, že jedním z Janových učedníků byl Apollos, Žid z Alexandrie a později spolupracovník Pavlův (srov. Sk 18,24 1K1,12 3,6) a skupina dvanácti Židů v Efezu zmíněná v Sk 19,1.²⁶

3.2.2 Ježíš jako příklad učednictví

Z Písma můžeme vyčíst, že kolem Ježíše bylo několik okruhů lidí – jeho dvanáct učedníků, dalších sedmdesát učedníků a mnohé zástupy lidí, které čítaly až tisíce lidí, jak čteme v příbězích o nasycení čtyř tisíců (Mk 8,1-10) a nasycení pěti tisíců (Mt 14,13-21; Lk 9,10-17).

Ježíšův vztah k lidem

Dříve, než popíši povolání a výchovu učedníků, bych ráda upozornila na Ježíšův vztah k lidem. Ježíš byl neuvěřitelně svobodný a otevřený vůči všem lidem bez rozdílu. Mluvil s těmi, které tehdejší společnost vykazovala na okraj, což byli nemocní, děti, Samařané, celníci, ženy, lid země, a zároveň i s těmi, kteří měli v ruce určitou moc – se saduceji, farizeji, kněžími a majetnými lidmi. Tato Ježíšova sociální a náboženská nekonformita jeho současníky dráždila a pohoršovala. Farizeje pohoršoval svojí solidárností s lidem země, což byla velká část obyvatel venkova, kteří nebyli schopni dodržovat přísné předpisy o čistotě a platit desátky z každého výrobku. Ježíš však odmítal propast, kterou farizeové hloubili mezi vědoucími a nevzdělanci, a mezi své učedníky povolává galilejské rybáře a učí zástupy lidí – na rozdíl od rabínů, kteří své vědění předávali pouze svým žákům. Ježíšova přívětivost ke všem těmto zavrženým lidem ukazuje, jaký je Bůh, v něhož Ježíš věří. Jeho mnohá další

²⁵ NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, s. 273

²⁶ Tamtéž, s. 1126

podobností, učení o vyslyšené modlitbě i důvěrné oslovení Boha „Abba“ (tati), které učí své učedníky, ukazují na laskavého Boha, který lidi miluje a přijímá. Jeho vyznáním je²⁷:

„ *Nepřišel jsem pozvat spravedlivé, ale hříšníky*“. (Mk 2,17)

Palestina Ježíšova času měla mnoho žebráků a mnoho tělesně postižených: slepých, hluchých, chromých apod. Jejich častý výskyt v Novém zákoně odpovídá jejich skutečnému velkému množství. Ježíš se s nimi setkává všude, kam přijde. Organizovaná péče o tyto lidi neexistovala a tak jim nezbyvalo nic jiného než žebrot. Židovská zbožnost kladla na dávání almužen velký význam, a tak mohli někdy z příjmu žebráků žít i členové jejich rodin. Postavení tělesně postižených bylo v Palestině i nábožensky velice obtížné. Izraelci měli stálý sklon vidět některé nemoci a tělesná postižení jako trest za hřích a tyto lidé byli považováni za nezpůsobilé pro přijetí do společenství Božího lidu. Ježíš ale nesdílel se světem, ve kterém žil, zavržení těchto lidí. Jeho uzdravování chromých, slepých a němých má v pohledu tehdejší doby za následek otevření přístupu do Boží říše také tělesně postiženým lidem.²⁸

Nejjasnější biblický příklad pro učednictví tedy nacházíme u samotného Ježíše. Není úplně jasné, jak dlouho trvala Ježíšova veřejná činnost. Její počátek se časově shoduje s uvězněním Jana Křtitele v roce 28 (srov. Mk 1,14: Když byl Jan uvězněn, přišel Ježíš do Galileje a kázal Boží evangelium). Podle Markova vyprávění, které je podkladem pro Matouše a Lukáše, ji můžeme odhadovat na jeden rok, přičemž Ježíšův pobyt v Jeruzalémě odpovídá poslednímu týdnu jeho života. Janovo evangelium naopak počítá se dvěma roky, zmiňuje se o trojích svátcích velikonočních a o stejném počtu Ježíšových cest do Jeruzaléma. Udělat si na to nějaký názor je těžké, jelikož oba dva chronologické údaje sledují konkrétní teologickou konstrukci. Jedna věc je ale jistá – Marek i Jan se v tomto bodě shodují – totiž že Ježíšova veřejná služba trvala velice krátce; období dvou až tří let se však přece jen zdá realističtější než prostor několika měsíců.²⁹ Jiní autoři uvádějí období tří a půl roku.³⁰ Pro tuto diplomovou práci není až tak důležitá přesná doba, po kterou Ježíš vedl a vychovával své učedníky, ale fakt, že je povolal a po určitou dobu jim věnoval svůj čas a svou péči.

Ježíšovo povolání učedníků podle evangelia Markova

Když šel podél Galilejského moře, uviděl Šimona a jeho bratra Ondřeje, jak vrhají síť do moře: byli totiž rybáři. Ježíš jim řekl: „Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí.“ Ihned opustili síť a šli za ním. O něco dále uviděl Jakuba Zebedeova a jeho bratra

27 MARGUERAT, D. *Člověk z Nazaretu*. Jihlava : Mlýn, 1996, s. 49-54

28 Srov. MÁNEK, J. *Když Pilát spravoval Judsko. Kapitoly z dobového pozadí Nového zákona*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, Edice Blahoslav, 1980, s. 152-153

29 Tamtéž, s. 76

30 Např. GETZ, G. A. *Zaostřeno na církev*. Třinec : Biblos, 1995, s. 49

Jana, ti byli na lodi a spravovali síť. Hned je povolal. A zanechali na lodi svého otce Zebedea s pomocníky a šli za ním. (Mk 1,16-20)

Marek pro učedníky používá šestačtyřicetkrát slovo *mathétés* (pochází z *manthanein* – učit se) a má také význam žáka nebo učně. I když pro učednictví neexistuje žádný abstraktní pojem, sloveso *akolúthein* (následovat) (Mk 1,17-18; 2,14-15; 8,34; 10,21.28; 15,41) a s tím související obrat „jít za někým“ vyjadřují význam toho, co znamená učednictví. V helénistickém světě má učednictví význam následování v intelektuálním, morálním a náboženském smyslu (např. učedníci Sokratovi) a zahrnuje osobní vztah k tomu, kdo je následován, přijetí vzoru jeho života, a nikoli jen kráčení za tímto člověkem.³¹

Nejbližší paralelou novozákonního obrazu Ježíše a jeho následovníků je židovský institut rabína a jeho žáků (*talmidim*), kteří tráví se svým učitelem čas a učí se od něj. Hlavní rozdíl mezi novozákonním obrazem a obrazem rabínů je, že žák vyhledává rabína a žádá, aby směl sedět u jeho nohou, zatímco Ježíš vyhledává učedníky z vlastní iniciativy bez předchozího kontaktu (srov. Mk 1,16-20). Zdá se, že Markův obraz představuje spojení rozdílných tradic: židovské praxe povolávání za proroka a zvyk helénistických učitelů a jejich následovníků.³²

Povolání učedníků bezprostředně navazovalo na Ježíšovu výzvu k obrácení a k víře v evangelium. Povolání ve verších 1,16-20 má tyto charakteristiky³³:

1. iniciativa vychází od Ježíše
2. ti, kdo jsou povoláni, se zabývají běžnou prací
3. povolání má formu jasné výzvy („Pojď za mnou“)
4. povolání zahrnuje účast na poslání či činnosti toho, kdo povolává
5. odpověď na toto povolání je okamžitá a spontánní, přičemž povolání „opouští“ svá dosavadní zaměstnání
6. odpověď na povolání není soukromou volbou, nýbrž vstupem do skupiny těch, kdo již na povolání kladně odpověděli.

„Pozdější povolání opakují a rozvíjejí povolání původní, kladou jen větší důraz na misijní rozměr. V Mk 3,13-19 učedníci mají být s Ježíšem, jsou posíláni kázat, a s mocí vyhánět zlé duchy. V Mk 6,6-13 jsou výslovně rozesíláni jako potulní misionáři, aby hlásali pokání, vyháněli zlé duchy a uzdravovali nemocné. Dvě základní složky povolání za učedníky jsou: být s Ježíšem a konat to, co koná Ježíš.“³⁴

31 DONAHUE, J. R., HARRINGTON, D. J. *SACRA PAGINA evangelium podle Marka*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 38

32 Tamtéž, s. 39

33 Tamtéž, s. 39-40

34 Tamtéž, s. 40

Ve výkladu Petra Pokorného čteme, že mořem Galilejským bylo nazýváno jezero Galilejské či Genezaretské. Moře bylo tehdejšími židy chápáno jako člověku nebezpečná oblast, sídlo draka, a jenom Bůh mohl moře jako místo chaosu, rozkladu a smrti zvládnout. Překonání moře na konci věků (Zj 21,1) bylo symbolem překonání smrti, rozkladu a vzpoury proti dobré Boží vůli. A právě u moře Ježíš povolal své učedníky a při cestách přes moře je zasvěcoval do tajemství evangelia (4., 6. a 8. kapitola Markova evangelia). V Pokorného výkladu dále čteme, že nejprve k sobě zavolal Šimona (pozdějšího Petra) a jeho bratra Ondřeje. Oba byli rybáři a na mělčině házeli do moře okrouhlé sítě. Byli to tedy chudí rybáři, kteří neměli ani na loďku. Jejich poslání je vyjádřeno obrazem, že mají být rybáři lidí. Tento obrat není zvolený náhodně, učedníci mají zachraňovat lidi z moci zlých sil, které na ně útočily jako moře nebo potopa. Další dva učedníci, Jakub a Jan, jsou z vyšších vrstev, protože mají loď a nádeníky. I oni opustili síť, které právě připravovali či spravovali. Neopouštějí však jenom síť a loď, ale také svého otce. To ale neznamená podcenění rodiny. Historicky žil zřejmě Ježíš se svými učedníky delší čas v Kafarnaum. Teprve když Marek shromažďoval různé místní tradice o Ježíšovi, postavil do popředí Ježíše jako toho, jenž je na cestě. P. Pokorný opuštění rodičů vykládá jako znamení radikálnosti rozhodnutí a toho, že pravda stojí i nad rodinnými vztahy.³⁵

Dalším povoláním učedníkem byl celník – výběřčí daní. Výběřčí daní byli správci, kteří měli smlouvu s římským státem a v provinciích vybírali daně. Z částky, kterou vybrali, navíc udržovali svůj aparát a čerpali zisk. Stejným systémem přímého zisku pracovali jejich podřízení. Vybírali přímou „daň z hlavy“ i nepřímé daně jako daň z prodeje potravin i clo při převážení zboží z různých oblastí. Výběřčí daní byli tedy mezi židy pochopitelně nenávidění.³⁶ Autor zde upozorňuje na poněkud nejasné jméno tohoto celníka: Levi Alfeův, neboť toto jméno zmiňuje Markovo i Lukášovo evangelium, ale Matoušovo evangelium jej nazývá Matoušem.

Ježíš ustanovuje dvanáct učedníků

(Mk 3,13-19, Mt 10,1-4, Lk 6,12-16, Sk 1,13)

O vyvolení Dvanácti čteme ve 3. kapitole Markova evangelia od 13. verše. Zde se dočítáme, že Ježíš vystoupil na horu, zavolal k sobě ty, které si vyvolil, a ustanovil jich dvanáct. Také zde čteme důvody, PROČ si je vyvolil:

1. aby byli s ním
2. aby je posílal kázat
3. aby měli moc vymítat zlé duchy.

---

35 POKORNÝ, P. *Výklad evangelia podle Marka*. Praha : Kalich, 1982, s. 37-38

36 Tamtéž, s. 64-65

Ve výkladu Pokorného čteme, že hora je místem blízkosti Bohu. Židé v době Ježíše to chápali v tom smyslu, že hora byla místem soustředění k modlitbě, bylo to místo zjevení Boží vůle.³⁷ Dále je zde upozorněno na zdánlivě protichůdné posláni učedníků – aby byli s ním a aby je posílal. „Být s Ježíšem“ v jeho době znamenalo plnit posláni, k němuž on vysílá, což znamenalo zvěstovat a vyhánět zlé duchy. Dělají-li to učedníci, pak zastupují Ježíše a „jsou s ním“, když jsou vysíláni mezi lidi.³⁸

Ježíšových dvanáct učedníků

Ustanovil těchto dvanáct: Petra (toto jméno dal Šimonovi), Jakuba Zebedeova a jeho bratra Jana, jimž dal jméno Boanerges, což znamená synové hromu, Ondřeje, Filipa, Bartoloměje, Matouše, Tomáše, Jakuba Alfeova, Tadeáše, Šimona Kananejského a Išariotského Jidáše, který ho pak zradil. (Mk 3,16-19)

Bratři Jan a Jakub Zebedeovi, kteří byli nazváni syny hromu, patřili patrně ke skupině zélotů.³⁹ Ondřej, bratr Šimonův, je první učedník, který má řecké jméno. Filip (doslova milovník koní) je další učedník s řeckým jménem. Bartoloměj znamená syn Thalmai a je to aramejské jméno s řeckou koncovkou podobně jako Matouš, což znamená „Boží dar“. Tomáš je aramejské jméno a znamená dvojče. Devátý učedník je Jakub Alfeův, desátý Tadeáš, což je zřejmě aramejská úprava řeckého Theodoras nebo Theodotes (opět Boží dar). Místo něj mají Lukáš a Skutky na tomto místě Šimona Zélotu, který je zřejmě totožný s jedenáctým mužem Markova soupisu, s Šimonem Kananejským, který také původně patřil k zélotům. Poslední je Jidáš Išariotský. Išariotský je „muž z Keriot“, nebo to může být aramejský přepis latinského „Sicarius“ = muž s dýkou, což Josephus Flavius ve Válce židovské II,13,5 dokládá jako označení pro zéloty.⁴⁰ Jindřich Mánek dodává, že Josef Flavius označoval slovem „zélóté“ jen některé skupiny, nikoli celek odbojového hnutí, a zároveň se domnívá, že není správné považovat označení Jidáše „Išariotského“ za přesmyčku vzniklou ze slova „sikarius“.⁴¹

V souběžném textu Lukášova evangelia (Lk 6,12) čteme, že Ježíš před vyvolením dvanácti učedníků vyšel na horu k modlitbě a celou noc se tam modlil k Bohu a ráno si vyvo-

---

37 Tamtéž, s. 77

38 Tamtéž, s. 78-79

39 pozn. Zélóté = název je odvozený od řeckého slova znamenajícího pro něco planout, horlit, něco obdivovat, něčemu se plně oddat, žárlivě střežit. Bylo to židovské hnutí za svobodu - horlivost pro Boha a jeho věc vedla zélóty až k bezmezné krutosti a násilí vůči všem, kdo nesmysleli jako oni. Zélóté chtěli situaci radikálně změnit nasazením všech bojových prostředků až k vražedným přeпадům. Cestou násilí chtěli přivodit eschatologické vysvobození. Zastávali stanovisko, že člověk, který prolije krev bezbožného, je jako ten, kdo přináší oběť Bohu. Ježíš s nimi zásadně nesouhlasil, neboť nespatořoval známky příchodu Božího království v drobné válce, ale ve svém zvěstování a v zázračných činech viděl známky vítězství nad mocnostmi zla a nikoli ve zničení druhých mečem. Odmítal vynucení příchodu Boží vlády násilím. Bral Boha vážně jako soudce a nedával poslední soud do rukou člověka. Srov. MÁNEK, J. *Když Pilát spravoval Judsko. Kapitoly z dobového pozadí Nového zákona*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, Edice Blahoslav, 1980, s. 123- 124

40 POKORNÝ, P. *Výklad evangelia podle Marka*, s. 79-80

41 Srov. MÁNEK, J. *Když Pilát spravoval Judsko. Kapitoly z dobového pozadí Nového zákona*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, Edice Blahoslav, 1980, s. 122-123

lil oněch dvanáct, které také nazval apoštoly. Zde vidíme důraz na modlitbu před samotným výběrem učedníků.

Povolání učedníků podle evangelia Janova (J 1,35-51)

Janovo evangelium popisuje povolání učedníků odlišně. Jan Křtitel byl se svými dvěma učedníky (jedním nejmenovaným, a druhý byl Ondřej) u Jordánu. Jan spatřil, že jde Ježíš okolo a řekl o něm, že to je Beránek Boží. Jeho učedníci to slyšeli a šli za Ježíšem. Když se Ježíš obrátil a uviděl, že za ním jdou, zeptal se jich, co chtějí. Oni se osmělili a zeptali se Ježíše, kde bydlí. Ten je laskavě pozval k sobě do domu a oni u něho ten den zůstali. Ondřej potom přivedl ještě svého bratra Šimona, který byl nazván novým jménem Petr⁴². Potom vyhledal Ježíš ještě Filipa, který přivedl Natanaele čili Bartoloměje. Tak získal Ježíš prvních pět učedníků, kteří s ním od té doby chodili.⁴³ V dalších kapitolách tohoto evangelia čteme jen o Ježíšovi a jeho učednících, ale není nikde rozepsáno, kteří to byli a kdy se k němu přidali ti další, o kterých není zmínka v první kapitole. V šesté kapitole 67. verši už čteme o Dvanácti (J 6,67).

Ježíšovo vyslání Dvanácti učedníků

(Lk 9,1-6, Mk 6,7-13)

Ježíš vyzbrojil svých Dvanáct silou a mocí nad démony a nad všemi nemocemi. Měli zvěstovat Boží království a uzdravovat v Ježíšově moci. Ježíš jim řekl, jak se mají obléci a co si mají vzít na cestu. Neměli si brát nic, ani poutnickou hůl (povoleno u Mk), ani mošnu na zásoby, ani chléb a peníze, ani druhou košili.⁴⁴ Nemají si brát ani obuv. Při zákazu druhé košile jde o to, aby zůstávali v jednom domě, kde se o ně budou starat, a nepřecházeli z domu do domu.⁴⁵

Návrat Dvanácti učedníků

Učedníci tedy dostali určité instrukce a zároveň v následujících verších (Lk 9,10) vidíme, že když se učedníci vrátili, vypravovali Ježíšovi, co všechno činili. Zde je vidět, že jim Ježíš chtěl naslouchat, a proto s nimi odešel na pusté místo u města Betsaidy. Vzápětí si je zde

---

42 Pozn. Porsch ve svém výkladu uvádí, že charakteristickým rysem těchto prvních povolání učedníků je skutečnost, že je budoucí učedník k Ježíšovi přiveden někým jiným, bratrem nebo přítelem, který už Ježíše zná. Dodává, že tím chce Jan možná ukázat, jak mají křesťané získávat ostatní pro Ježíše. Dalším znakem je pozvání do Ježíšova soukromí, aby mohli sami přijít a sami vidět, a tak jej poznat i skrze zkušenost. srov PORSCH, F. *Malý stuttgartský komentář Nový zákon 4, Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 28

43 *Život Pána Ježíše*. Praha : Jednota česko-bratrská, 1947, kapitola 12

44 Pozn. Hůl a mošna byly typickým znakem kynických potulných kazatelů, což byla asketicky žijící skupina náležející k filozofickému směru kyniků, kteří upřednostňovali skromný způsob života a Ježíš se chtěl vyhnout podobnosti s touto skupinou.

45 MÜLLER, P. G. *Malý stuttgartský komentář Nový zákon 3, Evangelium sv. Lukáše*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 88

stejně zástupy našly a Ježíš je přijímal, mluvil k nim, uzdravoval je a nakonec nasýtil všech pět tisíc mužů (srov. Lk 9,10-17).

Ježíš posílá sedmdesát učedníků

V desáté kapitole Lukášova evangelia čteme o poslání ještě sedmdesáti jiných učedníků, které Ježíš poslal po dvou do každého místa i města, kam měl sám jít. Stuttgartský komentář k Lukášovu evangeliu vysvětluje, že je posílal po dvou proto, aby jejich svědectví bylo věrohodné podle židovského práva pro svědectví.⁴⁶ Dále je zde uvedeno, že není zcela jasné, zda jich bylo 70 nebo 72, ale určitě se jedná o velký počet a v každém případě byli učedníci ve své misijní funkci rozlišení od ostatních. Tím, že Ježíš určil, přenesl na ně oficiální úkol a kazatelské zmocnění a posílal je jako své zástupce a pomocníky, protože žeň je velká a dělníků (apoštolů) je málo.⁴⁷ Třetí verš této kapitoly upozorňuje na to, že jsou poslání jako ovce mezi vlky, to znamená, že musejí počítat s pronásledováním, zkouškami a případně i mučednictvím.

Od 17. verše 10. kapitoly Lukášova evangelia čteme o radostném návratu sedmdesáti vyslaných učedníků. I zde vidíme, že dochází k rozhovorům s Ježíšem o tom, co učedníci zažili a jak sloužili. Ježíš jim zdůrazňuje, že je důležitější radovat se nad tím, že jejich jména jsou zapsána v nebi, než nad tím, že se jim podrobují duchové.

Ježíš povolával své učedníky k následování výzvou: „Následuj mne!“ Odpovědí bylo, že všechno opustili a následovali svého Mistra (viz Mt 9,9 Povolání Matouše). Ze skupiny povolovaných vyvolil po noční modlitbě dvanáct učedníků. Byli to různí lidé – rybáři, celník, zelotí, Tomáš, který je vysloveně líčen jako pochybovač, velmi vznětlivý muž Petr atd. Ježíš s nimi po určitou dobu žil a byl jim výborným učitelem. Učedníci mohli zblízka sledovat, jak Ježíš žil, jak reagoval na různé situace a na lidi, které potkávali, jak vykládal Písmo, jak je chválil, jak káral, jak se za ně modlil (J 17. kapitola) a tím vším ovlivňoval jejich myšlení a postoje. Učedníci se od Něj učili, ptali se ho, když něčemu nerozuměli, přihlíželi, jak Ježíš kázal, uzdravoval a vymítal ďáblы, jak žehnal dětem. Podřizovali se mu jako svému Mistrovi a nechali si líbit osobní poučování. Ježíš je posílal kázat a sloužit druhým lidem. V určitých chvílích bral s sebou k zvláštním službám jen tři z nich (např. Modlitba v Getsemane Mt 26,36-46, Proměnění na hoře Mt 17,1-13). Chránil je v Getsemane a miloval i svého zrádce Jidáše. Pracoval s nimi ve vidění víry, kterou do nich vložil, např. Petra pojmenoval skálou v době, kdy ještě zdaleka skálou nebyl. Po svém zmrtvýchvstání je poslal do Jeruzaléma, kde slíbil, že budou pokřtěni Duchem svatým:

---

⁴⁶ Tamtéž, s. 99

⁴⁷ Tamtéž, s. 100

Když s nimi byl u stolu, nařídil jim, aby neodcházeli z Jeruzaléma: „Čekejte, až se splní Otcovo zaslíbení, o němž jste ode mne slyšeli. Jan křtil vodou, vy však budete pokřtěni Duchem svatým, až uplyne těchto několik dní“. (Sk 1,4-5)

Když nastal den letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům, kde byli. A ukázaly se jim jakoby ohnivě jazyky, rozdělili se a na každém z nich spočinul jeden; Všichni byli naplněni Duchem svatým a začali ve vytržení mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. (Sk 2,1-4)

Učedníci tedy poslechli Ježíšův příkaz a kázali, uzdravovali a osvobozovali druhé. Pod Ježíšovým vedením jeho následovníci dozráli v skutečné učedníky a ovlivnili celý svět. Jejich samostatná služba začala naplněním Ducha svatého o Letnicích.

Učedníci kázali:

Mk 6,12-13, Sk 2,14-36 - Letniční kázání Petrovo, Sk 3,12-26 - Petrovo kázání v chrámě, Sk 10,34-43 - Petrovo kázání u Kornelia.

Učedníci uzdravovali:

Sk 3,1-11 - Uzdravení chromého před chrámovými dveřmi skrze Petra, Mk 6,13 - Učedníci uzdravují nemocné, Sk 9,32-35 - Petr uzdravuje Eneáše, Sk 5,16 - Všichni byli uzdravováni skrze apoštoly.

Učedníci osvobozovali:

Mk 6,13 Vymítání zlých duchů

Příklad vzkříšení z mrtvých:

Sk 9,36-43 - probuzení Tabity.

Shrnutí

Ježíš tedy strávil mnoho času se svými učedníky, které si vybral a vychovával je v reálných životních situacích. Učedníci měli podíl na jeho službě a na příkladu Ježíšova života viděli, jak se má konat Boží dílo. Poslal je po dvou do světa a potom jim pečlivě pomáhal, aby se z vlastních úspěchů i nezdarů poučili. Gene Getz to ve své knize *Zaostřeno na církve* vykládá dokonce tak, že Ježíš během určité doby, kdy sloužil na této zemi, splnil dva hlavní cíle své strategie: nasýtil zástupy svým učením a důkladně vycvičil malou skupinu mužů tak, aby byli schopni pokračovat v jeho díle.⁴⁸

Když byl ukřižován a vstal z mrtvých (tj. když naplnil hlavní účel, kvůli kterému přišel na tento svět), pověřil své následovníky velkým evangelijním posláním: „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky!“ (Mt 28,19a) A jeho učedníci poslechli. Začali v Jeruzalémě, chodili do chrámů, do domů, předstupovali před židovskou radu, hovořili v synagógách

⁴⁸ GETZ, G. A. *Zaostřeno na církve*. Třinec : Biblos, 1995, s.49

a na ulicích, uzdravovali nemocné a mnozí lidé uvěřili jejich zvěsti o Ježíši Kristu. Toho se zalekli židovští vůdcové a zakazovali jim kázat o Ježíši. Učedníci ale neposlechli a dál směle svědčili o Kristu, až to nakonec dospělo k pronásledování křesťanů a tím došlo k rozptýlení věřících po celém Judsku, Samařsku až do nejzazších končin tehdy známého světa a díky tomu se jejich zvěst rozšířila všude. Tak začaly vznikat místní křesťanské sbory.⁴⁹

3.2.3 Apoštol Pavel

Dalším názorným příkladem učednického vztahu je vztah apoštola Pavla a Timotea. Bude zde vynecháno celé obrácení dřívějšího pronásledovatele křesťanů Saula na apoštola Pavla, neboť se tato práce soustřeďuje hlavně na učednictví. Proto pokračuje rovnou popisem, jak toto učednictví praktikoval apoštol Pavel.

V knize Skutků čteme, že apoštol Pavel měl u sebe často nějakého dalšího spolupracovníka, který naslouchal jeho vyučování, apologetickým rozhovorům a sledoval jeho způsob života a služby. Byli to nejen zkušení a osvědčení bratři jako byl např. Barnabáš nebo Silas, ale také mladší bratři jako např. Timoteus, Erastos, Titus a další, kteří se učili od apoštola Pavla. Apoštol Pavel je po nějaké době, kdy zřejmě dosáhli určité duchovní zralosti, nechával samostatně působit na nově založených sborech ve Středomoří a sám pokračoval ve své cestě. Zároveň věděl, že se jeho duchovní syn postará, jak nejlépe dokáže, o svěřené lidi na tom kterém místě. Nejvíce podrobností o Pavlovu duchovním vedení dalších mužů vyčteme v souvislosti s Timoteem.

3.2.4 Timoteus

Apoštol Pavel s Barnabášem na své první misijní cestě navštívili Ikonium, Lystru a Derbe a čteme, že zde získali mnoho učedníků (Sk 14. kapitola). Je pravděpodobné, že mezi těmi to novými učedníky byl i Timoteus, neboť když tudy procházel Pavel se Silasem znovu během druhé misijní cesty, vydávali ostatní bratři o Timoteovi dobré svědectví. To tedy znamená, že již nějakým způsobem osvědčil svou víru.

Pavel tedy potkal Timotea při své druhé misijní cestě. V 16. kapitole knize Skutků (verše 1-5) čteme:

Tak se Pavel dostal také do Derbe a do Lystry. Tam byl jeden učedník jménem Timoteus; jeho matka byla židovka, která uvěřila v Krista, ale jeho otec byl pohan. Bratři v Lystrě a v Ikoniu o něm vydávali dobré svědectví, a Pavel ho chtěl vzít s sebou. Z ohledu na tamější židy jej dal obřezat: všichni totiž věděli, že jeho otec byl pohan. Ve všech městech, jimiž procházeli, předávali závazná ustanovení, na nichž se usnesli

---

49 Tamtéž, s.50

apoštolové a starší v Jeruzalémě. A tak se církve upevňovaly ve víře a počet bratří rostl každým dnem.

Timoteus se přidal se k Pavlovi, nechal se obřezat⁵⁰, opustil svůj domov a začala mu praktická misionářská škola. Pavel ho na konci druhé misijní cesty vysílá na první samostatnou práci do Makedonie a jako doprovod s ním posílá dalšího služebníka, do té doby neznámého Erasta.⁵¹

Vztah s Timoteem Pavel popisuje jako vztah otce a syna. Pavel si byl jistý tím, co se od něj Timoteus naučil a využíval jej jako svou „prodlouženou ruku“.⁵² Poslal jej např. do Korintu, do Tesaloniky, do Filipis a byl zřejmě také Pavlovým zástupcem v Efezu. V listu Filipským Pavel píše, že nemá nikoho, kdo je jako Timoteus, kdo by se o Filipské tak upřímně staral, a říká o Timoteovi, že se osvědčil ve službě evangelium. (Fp 2,19-22)⁵³

V prvním listu Korintským čteme další pěkná vyjádření o Timoteovi – apoštol Pavel o něm píše jako o svém v Pánu milovaném a věrném synu (1K 4,17), později Korintské nabádá, aby Timotea nepodceňovali, protože koná dílo Páně stejně jako Pavel a žádá, aby jej vypravili na cestu k němu s bratrskou láskou (1K 16,10-11). Apoštol Pavel tedy dával zřetelně najevo, že za Timoteem stojí, a vyžadoval, aby mu Korintští prokazovali stejnou úctu jako Pavlovi.

Do Tesaloniky byl Timoteus poslán s úkolem utvrdit a povzbudit je ve víře, aby se nedali zviklat v současných souženích. Timoteus poté Pavlovi donesl radostné zprávy o víře a lásce tesalonických křesťanů (1Tes 3,1-8). V 1. listě Timoteovi čteme, že byl Timoteus apoštolem Pavlem⁵⁴ pověřen správou sboru v Efezu. Na základě listů Timoteovi je patrné, že

---

50 Pozn. Timoteův židovsko-pohanský původ mohl na jejich misijních cestách působit potíže, protože mnozí posluchači byli židé a velmi lpěli na přísném dodržování svých tradic. Tím, že se Timoteus nechal obřezat, se mohli mnohým z těchto problémů vyhnout.

51 Skutky 19,22: Poslal do Makedonie dva ze svých pomocníků, Timotea a Erasta

52 GELDNER, P. *Role vedoucího pracovníka dnešní církve na základě srovnání vůdčích vlastností Nehemjáše a Pavla*. Pardubice, 2003, s.20

53 Mám naději v Pánu Ježíši, že vám brzo pošlu Timotea, abych i já byl dobré mysli, když se dovím, co je s vámi. Vždyť nemám nikoho, jako je on, kdo by se tak upřímně o vás staral; všichni si hledí jen svého, a ne toho, co je Krista Ježíše. O Timoteovi však dobře víte, jak se osvědčil, když se mnou jako syn s otcem sloužil evangelium. Fp 2,19-22

54 Pozn. - **spory o Pavlovo autorství pastorálních epištol** (tzn. 1. a 2. list Timoteovi a list Titovi) Petr Pokorný vysvětluje, že 1. epištola Timoteovi předpokládá, že Pavel odešel z Efezu a zanechal tam Timotea, aby dále vedl efezský křesťanský sbor (1 Tm 1,3.5), 2. epištola Tm předpokládá, že Pavel je ve vězení v Římě (1,8.16;2,9;4,11.16), Timoteus je podle pozdravů Akvillovi a Prisce (4,19) patrně v Efezu. Podle listu Titovi byl Pavel i na Krétě a zanechal tam Tita (Tt 1,5). Toto jsou údaje, které nelze zařadit do dějinného obrazu Pavlova působení, který lze zrekonstruovat podle Pavlových listů a knihy Skutků. Zastánci Pavlova přímého autorství pastorálních listů rekonstruují zbytek Pavlova života takto: Pavel vyšel z římského vězení, dostal se do Španělska (Ř 15,23-28), při návratu se zastavil na Krétě a nechal tam Tita (Tt 1,5) a přes Nikopoli na Épeiru se dostal do Efezu. Odtud odešel do Makedonie a efezský křesťanský sbor svěřil Timoteovi (1 Tm 1,3). Z Makedonie napsal 1. list Timoteovi a list Titovi. Odtud se vypravil do Asie. V Troadě nechal u Karpa plášť a knihy s pergamenem (2 Tm 4,13), v Milétě nechal svého nemocného spolupracovníka Trofima (2 Tm 4,20), ale brzy nato byl v Malé Asii zatčen a dovezen opět do Říma a odtud, zřejmě krátce před smrtí, napsal 2. list Timoteovi.

Na základě teologického zaměření a jazyka epištol dochází P. Pokorný k závěru, že pastorální epištoly nenapsal Pavel, ale některý z jeho žáků v pozdější době – viz. Petr Pokorný, Literární a teologický úvod do Nového zákona, Praha, Vyšehrad, 1993, s. 236-240, ISBN 80-7021-052-4

byl vyučen v znalosti Zákona a proroků (2 Tm 3,15) a jsou zde jmenovány jeho matka Euniké a babička Lóis (2 Tm 1,5), které se staly křesťankami. Pavel zde zmiňuje jejich upřímnou víru, která měla jistě vliv i na Timotea.

V tomto listě je potvrzen Pavlův vztah k Timoteovi jako k vlastnímu synu ve víře (1,2). Pavel jej varoval před falešnými učiteli (1,3-11) a kladl mu na srdce, aby, povzbuzen prorockými slovy, která o něm byla pronesena, bojoval dobrý boj víry a zachoval si nejen víru, ale také dobré svědomí (1,12-20). Dále Pavel zdůrazňoval význam modlitby, radil mu, jak má vést shromáždění (2,1-15), jaké podmínky by měli splňovat pracovníci v církvi (3,1-16). Dal mu praktické rady, jak se má chovat k ženám, mužům, mladším i starším lidem, vdovám i otrokům (4,12-16; 5,1-16; 6,1-2) a stále ho povzbuzoval, aby byl věřícím vzorem v řeči, v chování, v lásce, ve víře, v čistotě (4,12-13), aby byl skromný a stál pevně ve víře (6,6-12).

V 2. listě Timoteovi čteme opět mnoho osobních povzbuzení, napomenutí, praktických rad a připomínek. Někteří učenci se domnívají, že toto byl poslední dopis apoštola Pavla⁵⁵ a že jej napsal kolem roku 66 nebo 67 z vězení v Římě. Pavel věděl, že bude brzy popraven (2 Tm 4,6), a proto napsal ještě závěrečná slova „svému milovanému synu Timoteovi“. Úvod dopisu je velmi laskavý a čiší z něj láska, kterou apoštol Timotea miloval (2 Tm 1,1-7). Opět ho povzbuzoval, aby rozněcoval oheň Božího daru, který dostal vzkládáním Pavlových rukou (2 Tm 1,6). Vyzýval Timotea, aby se pevně a věrně držel toho, co od Pavla slyšel, a předával to dál věrným lidem, kteří budou schopni učit zase jiné (2 Tm 1,13-2,2). Připomínal mu, aby byl ukázněný a připravený snášet těžkosti jako voják, sportovec a rolník (2,3-7), aby se držel zdravého učení, odmítal bludy a nesmyslné diskuse, aby studoval slovo Boží a žil v čistotě (2,8-26). V závěru ho důrazně žádá, aby hlásal slovo Boží a svou službu dovedl do konce (2 Tm 4,1-8).

Na blízkém vztahu apoštola Pavla a jeho učedníka Timotea je krásně vidět, jak k sobě tyto dva muži měli blízko, jak se milovali a vzájemně se ovlivňovali.

Novotného biblický slovník k tomu dodává, že ač byly pastorální epištoly od konce 2. století jednomyslně přijímány za dílo apoštola Pavla, podrobné rozbory vedly v nové době k vážně odůvodněným pochybnostem o jeho autorství. (Adolf Novotný, Biblický slovník, s. 1097)

Naproti tomu Průvodce životem – výklady k Pavlovým listům Timotejovi, Titovi, Filemonovi a listu Židům, jasně uvádí jako autora apoštola Pavla. (Průvodce životem – Pavlovy listy Timotejovi, Titovi, Filemonovi, Židům, Praha, Luxpress, 1990, ISBN 80-7130-053-5)

Faktem zůstává, že Pavlova spolupráce s oběma muži – Timoteem i Titem – je doložena v také epištolách, u kterých se o Pavlovi jako jejich autorovi nepochybuje – např. Ga 2,1-4; Fp 2,19-23; 2K 2,13; 7,6.13; 8,6.16; 12,18; 1Te 3,1-7

55 *Průvodce životem. Pavlovy listy 1. Timoteovi, 2. Timoteovi, Titovi, Filemonovi, List židům.* Praha : Luxpress, 1995

3.2.5 Titus

O Titovi je zmínka v listu Galatským (2,1-3). Novotného biblický slovník vykládá, že Titus doprovázel Pavla s Barnabášem jako jeden ze zástupců sboru v Antiochii do Jeruzaléma k apoštolskému koncilu, kde se řešil problém obřizky u křesťanů z pohanů (viz. Sk 15,1-3).⁵⁶ Titus pocházel z pohanských rodičů a nebyl na rozdíl od Timotea ani dodatečně obřezán. Z obratu „vlastní syn ve společné víře“ se soudí, že uvěřil pod vlivem Pavlova kázání. Později se dovídáme o Titovi během Pavlova pobytu v Efezu. Titus byl vyslán do Korintu (2 K 2,13; 7,6.13; 8,6.16; 12,18) a apoštol Pavel očekával starostlivě jeho příchod. Když Pavel také opustil Efez, doufal, že se shledají v Troadě (2 K 2,12), ale nebylo tomu tak, proto pokračoval v cestě do Makedonie, kde se shledali a konečně vyslechl příznivé Titovy zprávy o Korintských (2 K 7,6.13). Ihned jej posílá zpátky (2 K 8,16.18.23). Podle listu Titovi byl Titus na čas pověřen správou sboru na Krétě. Měl se setkat s Pavlem ještě v Nikopolis (Tt 3,12) a podle 2 Tm 4,10 odešel do Dalmacie.⁵⁷

4 Biblické principy učednictví

Na základě předchozího studia Bible a exegetických knih se v této kapitole pokusím zformulovat jakési biblické zásady učednictví, které si dovolím nazvat principy. Následně uvedu, jak se tyto zásady promítaly v životě a jednání níže uvedených osob.

4.1 **1. princip: Připravenost všechno opustit**

4.1.1 **Jozue:**

Jozue, učedník Mojžíšův, odešel ze své rodiny a byl služebníkem Mojžíšovým. Sloužil mu od svého mládí.

4.1.2 **Elíša:**

Když Elijáš přehodil svůj plášť přes Elišu, opustil Eliša po rozloučení s rodinou své okolí, práci i rodinu a Elijáše následoval, dokud Elijáš neodešel k Hospodinu.

4.1.3 **Učedníci Ježíšovi:**

Opustili všechno: povolání, společnost, rodinu a sloužili Ježíšovi a následovali Ho. Ježíš jim řekl: „Následujte mne“. Ježíš tedy neměl žádné zábrany vytrhnout učedníky z jejich normálního života a vést je k následování a službě Jemu. Očekával, že ho bezpodmínečně budou následovat, půjdou k Němu a budou žít s ním. A oni to učinili.

---

⁵⁶ NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, s. 1101

⁵⁷ NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, s. 1102

4.1.4 Timoteus:

Byl učedníkem Pavlovým, vyšel ze své rodiny (židovská matka a řecký otec) a cestoval s apoštolem.

Kdo přichází ke mně a nedovede se zřít svému otce a matky, své ženy a děti, svých bratrů a sester, ano i sám sebe, nemůže být mým učedníkem. Tak ani žádný z vás, kdo se nerozloučí se vším, co má, nemůže být mým učedníkem. (Lk 14,26 a 33)

Ježíš zde volá po radikálním rozhodnutí. Učednictví znamená především rozhodnutí vyjít, vzdát se všeho starého a opustit vše hříšné, co není v souladu s Boží vůlí.

Zároveň v Bibli čteme povzbuzení, že Boží břemeno je lehké a netíží a že Bůh na nás nenaloží víc, než uneseme (srov. Mt 11,28-30; 1 K 10,13).

4.2 2. princip: Přípravenost a ochota sloužit

4.2.1 Jozue:

Sloužil Mojžíšovi od svého mládí a je zmiňován jako služebník Mojžíšův. Jeho služba spočívala v pozemské činnosti (vyvolení mužů pro boj, vyzvědačství, čekání na Mojžíše u Sínaje atd.) i v duchovní činnosti (např. služba ve stánku).

4.2.2 Eliša:

Sloužil od svého povolání Eliášovi. Čteme, že líval vodu na ruce Eliášovy (viz. výše).

4.2.3 Ježíš:

Umyl nohy dvanácti učedníkům a řekl, že jim tím dal příklad, aby jednali jako on. (J 13,1-17)

Zajímavé je, že ve Starém zákoně mladší učedníci sloužili těm starším, kdežto Ježíš přichází se službou svým učedníkům. Nejen že jim slouží tím, jak je vede a stará se o ně, ale také jim umývá nohy a dává jim tím příklad, aby jednali jako on.

4.3 3. princip: Učení přihlížením, sledováním vzorů, poučitelnost učedníků

U tohoto principu se jedná o to, že učedníci přihlížejí svým vzorům, učí se od nich a nechají se poučit, aby pak sami mohli vše předávat dál.

4.3.1 Jozue:

Přihlížel, co činil Mojžíš. Viděl Mojžíšovy schopnosti a způsob vedení a byl schopen později sám vést lid do země, když se stal vůdcem národa po Mojžíšovi. Skrze vzkládání ru-

kou byl Jozue uveden do svého úřadu. V 1. kapitole knihy Jozue čteme, jak Bůh sám Jozua učil být vůdcem a vést národ. Zajímavé je také, že Bůh Jozua napomínal, aby činil všechno podle zákona, aby nenechal Boží slovo odejít od svých úst. Měl o něm přemýšlet dnem i nocí. Třetí kapitola knihy Jozue vypráví, jak Izrael přešel suchou nohou Jordán, podobně jako Rudé moře pod vedením Mojžíšovým. V šesté kapitole se vypráví, jak Jozue s izraelským národem obsazuje nedobytné město Jericho. V následujících kapitolách se vypráví, jak zaslíbenou zem dobyli, zajali lid a jak zem rozdělili. Tak Jozue pokračoval v tom, co chtěl Bůh učinit skrze Mojžíše. Mojžíš tedy dokázal připravit svého nástupce k dobytí a rozdělení země.

4.3.2 Učedníci Ježíšovi:

Činili, co jim řekl Ježíš. Ježíš svou službu viděl takto: *Lk 4,18-19:*

Duch Hospodinův jest nade mnou: proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy.

Ve své modlitbě za učedníky řekl: „Jako ty jsi mne poslal do světa, tak i já jsem je poslal do světa.“ (J 17,18)

4.3.3 Timoteus:

Pavel učil Timotea, jak správně vést založené sbory (obě epištoly Timoteovy).

4.4 4. princip: Používání duchovních darů - jednání Ducha svatého

Na níže uvedených příkladech je vidět, že Duch svatý působí skrze lidi, kteří se cele oddali službě Bohu. Pro jejich osobní jistotu v začátcích služby se jim dostalo hmatatelného znamení – vložení rukou. Zajímavé je, že se tohoto vzkládání rukou nedostalo Ježíšovým učedníkům, ale jako apoštolům se jim o Letnicích dostalo viditelného znamení ohnivých jazyků při naplnění Duchem svatým. Dnes je tato praxe odlišná podle různých teologických důrazů v církvích.

4.4.1 Jozue:

Vzkládáním rukou přišel pod působnost Ducha svatého. Jozue byl schopen činit divy jako Mojžíš. Učinil zázrak přejítí přes Jordán (Joz 3) a také zázrak dobytí Jericha (Joz 6).

4.4.2 Učedníci Ježíšovi:

Byli činní jako Ježíš: kázali, uzdravovali, osvobozovali, křísili mrtvé. Není zde nikde zmínka o vzkládání rukou. Ježíš je poslal a řekl, co všechno budou činit. Vlastní služba

učedníků započala, když podle Ježíšových instrukcí po zmrtvýchvstání čekali v Jeruzalémě, až na ně sestoupí Duch svatý (viz. strana 25).

4.4.3 Timoteus:

Timoteus je povzbuzován Pavlem, aby uváděl do praxe dary, které vzkládáním rukou obdržel (1 Tm 4,14; 2 Tm 1,6).

4.5 5. princip: Vystrojení k misii, princip multiplikace

Přirozeně nemůže být jednáno o vystrojení k misii ve Starém zákoně, protože Ježíšův příkaz k misii se datuje v Novém zákoně - Mt 28,18-20:

Ježíš přistoupil a řekl jim: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.“

Coleman píše, že toto je velké pověření. Vyučování mužů a žen je prioritou, kolem které by se měly orientovat životy křesťanů. Ježíš Kristus to řekl ve svých posledních slovech před svým nanebevstoupením. Významné je, že v originálním textu jsou slova “jděte”, “křtěte” a “učte” psána příčestím. To znamená, že tyto povinnosti se odvozují od základního slovesa “získávejte učedníky” také by se to dalo přeložit jako “získávejte žáky Kristovy”. Ježíš jednoduše žádal své následovníky, aby dělali to, co On dělal s nimi. Měli předat dál, co se naučili, také ostatním lidem hledajícím pravdu. On věděl, že Jeho cesta bude úspěšná, neboť když se jednotlivci od Něj učí a následují vzor Jeho života, pak se stále budou stávat učedníky a protože jejich učedníci budou dělat to samé, jednou Boha skrze multiplikaci celý svět pozná.⁵⁸

Coleman používá pojem multiplikace, což znamená násobení. Princip multiplikace vysvětluje takto: „Uvážíme-li, že církve měla před Letnicemi jen několik stovek věřících, je ohromující výkon, že se křesťanská komunita ve třech desetiletích pravděpodobně násobila 400krát, což představuje roční přibývání 22% po více než jednu generaci a míra růstu pokračovala mimořádně rychle po 300 let. Na počátku 4. století, když byl Konstantin obrácen na křesťanství, počet učedníků mohl dosahovat 10 nebo 12 miliónů, nebo přibližně desetinu celkové populace římské říše. Takový nárůst nemůže být udržován pouze přidáváním dětí křesťanů do spisů, ani to nemůže být výsledek velkých přemístění členství z ostatních shromáždění. Raná církev rostla evangelickou multiplikací, protože křesťané napodobovali svými životy způsob života učedníků kolem sebe. Nezáleží na tom, jak malá je skupina na počátku, pokud lidé vštěpují svou vizi mužům a ženám, kteří postupně předávají Slovo dalším

⁵⁸ COLEMAN, R. E. *The Master Plan of Discipleship*. USA : Spire edition, 1998, s. 9-10

a zároveň se také rozmnožují. Když se totiž jednotlivci od Krista učí a následují vzor jeho života, pak se budou sami stávat učители, a protože jejich učedníci budou časem dělat totéž, jednou skrze multiplikaci celý svět pozná Boha.⁵⁹

Ježíš poslal své učedníky jednat stejným způsobem, jako to činil sám. On řekl: „Tak jako mne poslal Otec do světa, tak i já posílám vás do světa.“ To znamená, že máme jednat stejným způsobem - tedy kázat, uzdravovat a osvobozovat.

Ježíš věřícím dokonce přislíbil, že budou dělat ještě větší skutky než on.

„Amen, amen, pravím vám: kdo věří ve mne, i on bude činit skutky, které já činím, a ještě větší, neboť já jdu k Otci.“ J 14,12

Jak mocně následovníci Krista sloužili, vidíme zejména v knize Skutků - obrácení 3000 lidí o Letnicích (Sk 2,41) Rukama apoštolů se dělo mnoho znamení a divů (Sk 5,12). Sk 5,15 vypráví o službě apoštolů, že dokonce nemocní byli vynášeni na ulici na postelích a nosítkách, aby, až půjde Petr okolo, alespoň jeho stín zastínil některé z nich a byli uzdraveni.

„Také z ostatních míst v okolí Jeruzaléma se scházelo množství lidí, přinášeli nemocné a sužované nečistými duchy a všichni byli uzdraveni.“ Sk 5,16

Příkaz k misii Ježíš nikdy nevezl zpět. Neexistuje místo, které by vypovídalo, že tento rozkaz již neplatí. Ježíš nás posílá jako své následovníky k misii i dnes a očekává, že budeme mít otevřené srdce pro ztracené lidi.

4.5.1 Učedníci Ježíšovi:

Za Ježíšova života byli vysláni do misie a poslušně šli a plnili vše, co jim Ježíš řekl. Po Ježíšově smrti ale byli plni strachu a teprve když byli o Letnicích posíleni Duchem svatým, šli příkaz k misii prakticky provést. Podle Sk 2 se po Petrově kázání o Letnicích obrátily ihned 3 tisíce lidí.

4.5.2 Timoteus:

Pavel vybízí Timotea ke smělému svědectví, k hlásání Božího slova a předání poselství dalším věrným lidem, kteří budou vést zase další (2 Tm 2,2).

---

⁵⁹ Tamtéž, s. 30-31

5 Rizika učednictví

5.1 Špatný vzor ve vůdci

Učednictví, neboli duchovní vedení druhých, dává také prostor pro vznik určitých nebezpečí nebo rizik, na která je dobré upozornit.

Jedním z nebezpečí při učednictví může být vazba na negativní působení vzoru, který má učedník ve svém vůdci. Je zde možné riziko, že jestliže vůdce běží špatně, učedník poběží pravděpodobně také špatně. Na slepé vůdce upozorňoval i Ježíš Kristus. Svým učedníkům řekl, že když slepý vede slepého, oba spadnou do jámy (srov. Mt 15,14) a zákoníky a farizeje nazval nejen pokrytci, ale také slepými vůdci (srov. Mt 23,16).

Na vedoucí pracovníky církve, kteří nesou jistě větší zodpovědnost než běžní řadoví křesťané, by tedy měly být kladeny určité vyšší nároky. V 3. kapitole 1. listu Timoteovi čteme, jak by měl vypadat biskup a jáhen či diakon. Je zde kladen důraz zejména na charakterové vlastnosti (mají být čestní, pravdiví, bezúhonní, rozvážní, vlídní, smířliví, nezištní a také schopní učit). Důraz klade i na jejich rodinu - měli by ji dobře vést a mít poslušné děti. Tyto vysoké nároky se odůvodňují úvahou, že pokud není někdo schopný vést dobře svou rodinu, není ani schopný starat se dobře o Boží církev (srov. 1 Tm 3,1-5).

Ve všech výše popsaných příkladech (Mojžíš, Jozue, Elijáš, Eliša, Jan Křtitel, Ježíš, apoštol Pavel, Timoteus) byla služba těchto vůdců a vzorů jasně a zřetelně potvrzena Bohem skrze znamení a zázraky v jejich službě a v jejich životě. Je tedy dobré, když je služba lidí, kteří jsou vzory, potvrzena Bohem, ale toto potvrzení mnohdy není snadno viditelné a je složité toto nějak posuzovat. Faktem zůstává, že téměř všichni tito vůdcové nebyli ženatí a mohli se tedy cele odevzdat Bohu do služby. O to těžší to mají služebníci, kteří ženatí jsou, a je tedy na ně kladen požadavek jednoty a pořádku mezi službou a rodinou.

5.2 Nebezpečí závislosti, nedospělosti

Na místě je zmínit také možnost vzniku závislosti nového učedníka na jeho duchovním průvodci. Může se stát, že někteří lidé upadnou do určité nesamostatnosti a závislosti. Pravděpodobně by se to mohlo stát spíše u méně sebevědomých, nejistých a nerozhodných lidí, pro které je jednodušší někoho poslouchat než převzít plnou odpovědnost za svá rozhodnutí a za svůj život. Vedoucí by měli mít toto riziko na paměti a vědomě svého učedníka pozorovat, povzbuzovat a vést k samostatnosti.

5.3 Pěstování závislosti

Na konci podkapitoly o špatném vzoru ve vůdci je zmíněn požadavek jednoty služby a rodiny u ženatých služebníků - vůdců. Ne všichni křesťané ve vedoucích pozicích však musejí být ženatí a mít děti. Je zde tedy možné i opačné riziko, a sice to, že se některý svobodný duchovní vedoucí může cítit osamělý a může si vědomě či nevědomě pěstovat určitou závislost svého učedníka na sobě samém, místo toho, aby jej učil závislosti na Bohu. Je to docela pochopitelné a přirozené, protože každý člověk touží mít naplněné své citové potřeby a zažívat ve svých vztazích emoční naplnění. Takový vedoucí se může chovat například tak, že má na svého učedníka vždy a za všech okolností čas, vždy mu vyjde vstříc, stále s ním vše rozebírá a prožívá. Zpočátku to může být pro učedníka užitečné, ale později rozhodně přijde čas, kdy je nutné nechat učedníka jít samostatně a jen se z dálky dívat, zda jde dobře. Stejně jako rodiče musí zkusit nechat malé dítě chodit bez držení za ruku, třebaže si zpočátku možná trochu natluče, ale chodit se naučí.

Krásným příkladem toho, jak vést svého učedníka k Bohu a ne k závislosti na sobě samém, je Élí a Samuel. V první knize Samuelově ve třetí kapitole čteme o mládenci Samuelovi, který vykonával službu Hospodinovu pod dohledem Élího. Jednou ležel Samuel v Hospodinově chrámě a Hospodin na něj zavolal. Samuel odpověděl: „Tu jsem.“ A běžel k Élímu a řekl: „Tu jsem, volal jsi mě.“ Élí mu řekl, že ho nevolal a ať si jde zase lehnout. Toto se opakovalo ještě dvakrát, až Élí pochopil, že Samuela volá Hospodin a řekl mu toto: „Jdi si lehnout; jestliže tě zavolá, řekneš: Mluv, Hospodine, tvůj služebník slyší.“⁶⁰

Élí pochopil, že na Samuela volá Hospodin a poradil mu jak reagovat a co říci. Nesnažil se dělat mezi nimi prostředníka ani nechtěl svého žáka nějak zmást, ale dal mu tu nejlepší radu jakou znal a Samuel se díky tomu sám naučil rozpoznat Hospodinův hlas.

5.4 Předáváme to, co jsme

Je nutné si také uvědomit, že se druzí nejvíce naučí skrze příklad a že tedy předáváme především to, kdo jsme, a ne pouze to, co víme. Walter A. Henrichsen to ve své knize potvrzuje a dodává, že reprodukujeme takové lidi, jako jsme my sami, ať se nám to líbí nebo nelíbí. Když investujeme do života druhých lidí, neodevzdáme totiž jen poznání, ale přenášíme to, co jsme, protože každý se stává podobným těm, se kterými je spojený. Toto je důležité si uvědomit, protože tento princip skutečně funguje. Přibližuje to na příkladu, kdy malé dítě napodobuje své rodiče a nakonec se spíše stane takovým, jací jsou oni, a ne takovým „jakým“ rodiče říkají, že má být. V duchovním životě je to stejné. Vedoucí může kázat o tom, že mají

---

60 Srov. 1 S 3,1-21

křesťané evangelizovat, ale pokud to sám nedělá, je velmi malá pravděpodobnost, že jeho lidé evangelizovat budou.⁶¹

6 Věrní lidé

*„A co jsi ode mne slyšel před mnoha svědky, **svěř to věrným lidem**, kteří budou schopni učít zase jiné.“ 2 Tm 2,2*

Toto píše Pavel svému duchovnímu synovi Timoteovi. Uplatňuje stejný princip, jako používal Ježíš u svých učedníků. **Ježíš si nejprve zvolil učedníky, pak investoval čas do jejich péče a výchovy a vystrojil je do služby tak, aby oni sami byli schopní připravit podobně zase další lidi.** Důležité také bylo to, že Ježíš viděl v lidech to, jakým ten člověk jednou bude. V Janově evangeliu 1,42 čteme, že když Pán Ježíš uviděl Petra, řekl mu: „Ty jsi Šimon, syn Janův, budeš se jmenovat Kéfas“ (což se překládá: Petr, Skála). Ježíš Petra neviděl takového, jaký je, ale jaký bude jednoho dne. V životě každého člověka se skrývá nesmírný potenciál.⁶²

Apoštol Pavel také rozpoznal skrytý potenciál v mladém muži z Malé Asie, v Timoteovi, a stal se jeho duchovním otcem. Sdílel s ním svůj život, učil ho, povzbuzoval, napomínal. V Písmu čteme:

„ Ty však jsi sledoval mé učení, můj způsob života, mé úmysly, mou víru, shovívavost, lásku, trpělivost, pronásledování a útrapy.“ (2 Tm 3,10-11)

Charakteristiky věrného muže podle Waltera A. Henrichsena:

Henrichsen nejprve upozorňuje na to, že svěřit naznačuje odevzdávání něčeho jedním člověkem druhému.

A dále říká, že učednictví stojí a padá s tímto krátkým slovem - VĚRNÍ. Věrných mužů a žen byl vždy nedostatek a Bůh je stále hledá. W. A. Henrichsen se proto ve své knize zamýšlel nad pojmem věrní lidé a tyto charakteristiky pokládá za významné⁶³:

1. Věrný člověk pro svůj život přijal stejné cíle, jaké vytyčil Bůh v Písmu

Ježíš řekl, že máme nejprve hledat Boží království a jeho spravedlnost a všechno ostatní nám bude přidáno (Mt 6,33). Neříká, že si máme hledat nejdříve manželku, peníze nebo něco jiného. Máme hledat jeho království a spravedlnost a pak Bůh převezme odpovědnost za naplnění každé jiné potřeby našeho života. Písmo nás učí, že máme svůj život věnovat věčnému, nikoli dočasnému. Věrný člověk je takový, který si pro svůj život zvolil věčné cíle.

61 Srov. HENRICHSEN, W. A. *K učeníctvu nie narodením, ale rastom*, s. 69

62 Tamtéž, s. 8

63 Srov. HENRICHSEN, W. A. *K učeníctvu nie narodením, ale rastom*, s. 8-17

2. Věrný člověk je ochotný zaplatit jakoukoliv cenu za to, aby se v jeho životě uskutečnila Boží vůle

Nedovolí, aby bylo něco, co by Bohu neodevzdal. Nemá žádný oblíbený hřích, kterého se nechce vzdát. Všechno, co má a pokládá za drahé odevzdal Bohu do rukou a je mu cele poddán.

3. Věrný člověk má lásku k Slovu Božímu

Hladoví po Božím slově, čte Písmo, studuje, učí se mu nazpaměť.

4. Věrný člověk má srdce služebníka

Pán Ježíš řekl svým učedníkům, že mají sloužit a že i on přišel na svět proto, aby druhým sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé (Mt 20,26-28). Když umýval nohy učedníkům, dal jim tím příklad, že mají být ochotní navzájem si takto sloužit.

5. Věrný člověk nedoufá v tělo, ale v Hospodina

Žije v úplné důvěře v Boha a nespolehá na sebe, na své tělo, na druhé lidi. Žije v úplné závislosti na Bohu.⁶⁴

6. Věrný člověk nemá ducha nezávislosti a soběstačnosti

Uskutečnění Božího díla vyžaduje týmové úsilí v jednotě s ostatními bratry a sestrami. V životě učedníka není místo pro sólovou práci, pro postoj: „Když to nebude po mém, tak to dělat nebudu.“ Druzí lidé jsou často nástrojem, skrze který s námi Bůh komunikuje. Věrní lidé jsou ochotní podřizovat se ve svých myšlenkách a představách také jednotě pracovního týmu.

7. Věrný člověk má lásku k lidem

V tom je láska: ne že my jsme si zamilovali Boha, ale že on si zamiloval nás a poslal svého Syna jako obět' smíření za naše hříchy. Milování, jestliže Bůh nás tak miloval, i my se máme navzájem milovat. 1 J 4,10-11

Být zbožným znamená být podobným Bohu a to znamená milovat druhé. Věrný člověk má lásku k lidem.

8. Věrný člověk se nedá svést k hořkosti

---

⁶⁴ Pozn. To ale neznamená, že se věrný člověk o své tělo nestará. V 1. listu Korintským je psáno, že naše tělo je chrámem Ducha svatého, který v nás přebývá a kterého máme od Boha. Máme tedy i svým tělem oslavovat Boha (1 K 6,19-20). Druhé největší přikázání - Miluj svého bližního jako sám sebe (Mt 22,39) – nás přímo vybízí k přijetí a milování nás samých, protože pokud opravdově nepřijímáme a nemilujeme sami sebe, těžko můžeme milovat a přijímat druhé lidi. Na důležitost zdravé, nesobecké lásky upozorňuje Walter Trobisch ve své knize Miluj sám sebe.

Dbejte na to, ať nikdo nepromešká Boží milost, ať se nerozbují nějaký jedovatý kořen, který by nakazil mnohé. Žd 12,15

Kontextem tohoto verše je dávání a přijímání napomenutí. Mnoho lidí zahořklo, když někdo poukázal na nějakou chybu v jejich životě. Věrní křesťané sřeží své srdce, aby tam žádná hořkost z jakéhokoliv důvodu nevyrostla.

9. Věrný člověk vede disciplinovaný život

Apoštol Pavel povzbuzuje věřící:

„Nevíte snad, že ti, kteří běží na závodní dráze, běží sice všichni, ale jen jeden dostane cenu? Běžte tak, abyste ji získali! Každý závodník se podrobuje všestranné kázni. Oni to podstupují pro pomíjitelný věnec, my však pro věnec nepomíjitelný. Já tedy běžím ne jako bez cíle, bojuji ne tak, jako bych dával rány do prázdna. Ranami nutím své tělo ke kázni, abych snad, když kážu jiným, sám neselhal.“ 1 K 9,24-27

Je zřejmé, že se člověk nestane věrným jenom tím, že bude chodit v neděli do kostela. Věrný je ten, kdo uplatňuje Písmo v každé oblasti svého života, a to vyžaduje disciplínu. A žít disciplinovaný život vyžaduje kázeň. Učedník by měl být ukázněným, disciplinovaným člověkem. Není to lehké, ale Bůh nikdy neslibil, že život bude lehký. Zlatá medaile patří atletovi, který tvrdě trénoval, naučil se sebekázni, naučil se říkat ne všem rozptýlením a rozhodl se vytrvat, dokud nezvítězí. A tento atlet to všechno podstupuje pouze pro pomíjivou lidskou slávu, jak konstatoval apoštol Pavel. Oč víc by se měl snažit ovládat a ukáznit Kristův učedník, který běží do nebeského cíle pro nepomíjející slávu.

Toto potvrzuje i známé rčení:

Sej myšlenku a budeš sklízet skutek,
sej zvyk a budeš sklízet charakter.

O důležitosti osobní kázně píše ve své ordinační práci i Petr Geldner a ukazuje to na příkladu apoštola Pavla, který se ukáznil proto, aby ve své službě druhým neselhal. Věděl totiž, že křesťanský život je stálým zápasem se starou přirozeností člověka (srov. Ř 7,16-23).⁶⁵

---

65 GELDNER, P. *Role vedoucího pracovníka dnešní církve*, s. 27

Praktická část

Uvádím nyní porovnání čtyř způsobů uvádění do učednictví, se kterými jsem se v několika posledních letech v Církvi bratrské setkala. Je pravděpodobné, že to není vyčerpávající výčet všech způsobů různorodé praxe této církve, ale s dalšími způsoby jsem se osobně ani zprostředkovaně nesetkala, proto porovnám pouze tyto čtyři modely učeníctví.

Prvním modelem je vedení učednické skupinky podle vzoru Ježíše Krista kazatele Zdeňka Šplíchala ve sboru Církve bratrské v Děčíně, druhým způsobem je vedení učedníka duchovním rodičem. Tento způsob byl prezentován kazateli Církve bratrské, Davidem Novákem a Janem Valešem na semináři pro pracovníky s mládeží; třetím způsobem je chlapecká učednická kolej Tyrannus Hall v Praze a posledním modelem je duchovní mateřství – tedy služba žen ženám – podle knihy Susan Huntové z nakladatelství Návrat, která je v Církvi bratrské doporučena.

7.1 Skupina učedníků

Zdeňk Šplíchal je ženatý, má čtyři děti a byl kazatelem sboru Církve bratrské v Děčíně od léta 1998 do června 2006, kdy odešel sloužit do sboru Církve bratrské v Plzni. Během služby v děčínském sboru vedl čtyři skupiny učedníků vždy zhruba po dobu dvou let. Položila jsem Zdeňkovi několik otázek týkajících se této služby:

Co tě vedlo k tomu, že jsi začal vést skupinu učedníků?

Učednictví v děčínském sboru CB vyrůstalo na zelené louce. Jako kazatel jsem dobře věděl, že učednictví je modelem služby, který přikázal samotný Kristus. Nicméně jsem v takovém modelu nikdy nevyrůstal, ačkoliv jsem určité prvky osobně zakoušel. Rozhodl jsem se, že tuto službu začnu dělat bez ohledu na to, jak málo o ní vím. Postupem doby jsem získal nové poznatky z knih o zkušenostech jiných a také Písma svatého. Chci jen podotknout, že se v této oblasti stále učím novým věcem.

Podle čeho sis vybíral učedníky a jak jsi je oslovil?

Inspiroval mě text:

V těch dnech vyšel na horu k modlitbě; a celou noc se tam modlil k Bohu. Když nastal den, zavolal k sobě své učedníky a vyvolil z nich dvanáct, které také nazval apoštoly. (Lk 6,12 -13)

Pán Ježíš se za své učedníky nejprve modlil a pak si je vybíral. Zjistil jsem, že je to ten nejlepší způsob výběru učedníků. Apoštol Pavel radil Timoteovi:

„ A co jsi ode mne slyšel před mnoha svědky, svěř to věrným lidem, kteří budou schopni učit zase jiné. “ (2 Tm 2,2)

Spojil jsem tato dvě ponaučení a na modlitbách jsem hledal lidi, kteří jsou věrní. Pod tímto pojmem rozumím toto. Jedná se o lidi:

- kteří chtějí pokračovat v duchovním růstu
- kteří si nechají mluvit do života
- kteří jsou ochotni následovat, učit se, poslouchat, měnit se
- kteří svým způsobem života berou svou víru opravdově
- kteří milují Pána Ježíše
- které jsem směl určitý čas pozorovat zblízka
- kteří vykazovali známky věrnosti v celé řadě oblastí života
- kteří mají dobrou pověst
- nejedná se o lidi, kteří jsou dokonalí.

Ve svém výběru učedníků jsem neobešel lidi opačného pohlaví. Mým plánem bylo, abych vyučil sestry, které budou později sloužit jiným sestrám. Během několika negativních zkušeností, kdy jsem pochybil v otázce výběru, jsem došel k výše uvedeným stanoviskům, která ve své službě preferuji. Jakmile jsem učinil na modlitbách a v přemýšlení určité rozhodnutí ve výběru, napsal jsem dotyčnému dopis, se žádostí, aby se k mému oslovení písemně vyjádřil.

Znění tohoto dopisu jsem odněkud převzal:

Milý Martine,

Rád bych Ti učinil nabídku. Chtěl jsem Tě osobně pozvat do učednického vztahu. Jedná se o službu, kterou naplánoval svému lidu samotný Kristus. Pán Ježíš vyučoval své učedníky a vložil do nich svůj život. Totéž chci učinit i já. Vše, co jsem získal od Pána Ježíše, chci také vložit do Tvého života. V podstatě tím může vzniknout vztah duchovního otce a syna. To můžeme vidět i na apoštolovi Pavlovi a jeho učednících.

Nicméně každý vztah má svá pravidla. Nejen že se budeš moci teoreticky a prakticky ode mne učit, ale s tím souvisí nejrůznější úkoly, které nemusí vonět každému člověku. Z tohoto vztahu je možné kdykoliv odejít.

Souvisí s tím, že Ti budu mluvit do života a vyžadovat po Tobě splnění nejrůznějších požadavků. Všechno bude mít jistě svůj účel, i když v tu chvíli to nemusíš vidět. Jestliže chceš, abychom spolu měli takový vztah, rád bych, aby ses písemně k tomu vyjádřil. Pokud se rozhodneš, že ano, já Ti na oplátku daruji svůj život. Pokud nabídku nepřijmeš, nic se neděje.

Bůh ti požehnej.

V Kristu Zdenek Šplíchal

Oslovení lidé měli naprostou svobodu ve svém rozhodnutí. Několik lidí nevstoupilo do učednického procesu, jiní sice na tento dopis reagovali, ale nakonec z různých důvodů odstoupili. Za celou tu dobu reagovalo 10 lidí. Jedna z odpovědí, které jsem dostal, zněla:

Milý Zdenku,

děkuji Bohu za Jeho vedení, za Tebe, za to, že Jež mohu znát, a že Ho budu moci více poznávat i jako učedník. Také já jsem se modlila za to, jestli se mnou má Pán takový plán a mám jistotu v tom, stát se tvou učednicí, chci se učit, přijímat to, co Ti Pán daroval a zároveň toužím být dobrou služebnicí Ježíše Krista a dál předávat to, co jsem od Něj přijala.

Zdraví Tě Tvá učednice Jana K.

Jakým způsobem učednictví probíhalo?

Zvolil jsem několik způsobů pro vedení těchto setkání. Byly to tyto:

Práce ve skupince učedníků

Práce se odvíjela podle toho, kolik lidí bylo v učednické skupince. V první skupince byli čtyři lidé a scházeli se pravidelně každý týden. V poslední době jsem však neměl žádnou skupinku, ale věnoval jsem se jednotlivcům, se kterými jsem se scházel také pravidelně každý týden.

Pokud někdo nemohl přijít, žádal jsem od dotyčných omluvu (např. nemoc atd.). I toto je druh výchovy, protože v dnešní době vidíme, jak často jsou lidé nezodpovědní.

Setkání probíhala různorodým způsobem - například společným rozhovorem, oslavnými písněmi na kytaru, modlitbami atd. Na těchto setkáních byla možnost se ptát na nejrůznější věci v otázkách víry. Základem těchto setkání však bylo vyučování.

Učedníci obdrželi materiály, které měli za úkol doma prostudovat. Z každé probírané lekce se měli naučit verš z Bible nazpaměť. Měl jsem připravené otázky, které jsem kladl,

abych zjistil, jestli všichni porozuměli probírané látce. Každý měl možnost se zeptat na to, čemu nerozuměl nebo co ho zajímalo. Poté jsem se snažil ke každé lekci přidat zkušenosti ze svého života, abych potvrdil pravdivost Božího slova.

Osobní setkávání

Nezávisle na učednické skupince docházelo i k osobním setkáváním. Tato setkání sloužila k rozvíjení přátelství. Svým způsobem to bylo také pastorační setkávání, kde jsem mnohdy řešil osobní otázky jednotlivých učedníků, které nešly rozebírat za přítomnosti jiných. V některých momentech jsem suploval rodiče, zejména tam, kde učedníci vyšli z prostředí nelásky, nezájmu atd. Řešili jsme otázku viny, vztahů, pohledů na sbor, na církve atd.

Neformální setkávání

S některými učedníky jsme v rámci rozvíjení učednictví chodili hrát fotbal, floorball, tenis, stolní tenis nebo stolní hokej. Jindy jsem s jedním učedníkem chodil běhat pro zlepšení kondice a zároveň jsme si mohli popovídat o všedních záležitostech. Celá tato služba byla zaměřena na prohloubení vztahů.

Setkání u jídla

V evangeliích jsem si všiml jedné významné věci: Pán Ježíš často stoloval s učedníky. Byla to pro mne velká výzva, a tak jsem začal zvat své učedníky k jídlu. U jídla jsme mohli svobodně prohovorit i řadu důležitých otázek přirozeným způsobem. Chtěl jsem učedníkům také představit svou rodinu, aby viděli můj život v soukromí. V řadě případů jsme spolu seděli u oběda či večeře v restauraci.

Společná služba

Pán Ježíš často bral své učedníky do služby. V podstatě jim ukazoval svou službu a oni se mohli učit. Jestliže jsem byl pozván do služby v jiném sboru či církvi, snažil jsem se brát s sebou své učedníky. Pokud byla možnost, zapojil jsem je do služby tím, že v tamějším sboru mohli říci své osobní svědectví. Jindy, když jsem dal po kázání jakousi výzvu lidem, mohl jeden učedník zpívat a uvádět druhé před Boží trůn milosti. Vzpomínám na shromáždění, kde byli lidé vyzváni, aby přišli dopředu se svými starostmi a já se tam mohl za ně modlit s jedním z učedníků. Služba je také o tom, že navštěvujete potřebné a jasně jsem viděl, jak je důležité tuto pravdu naučit druhé. I když jsem to objevil později, přesto došlo k několika návštěvám v nemocnici, kde jsme byli navštívit nemocného bratra či sestru.

Zasílání dopisů; SMS; telefon

Apoštol Pavel psal svým učedníkům dopisy. Myslím, že je to dobrá metoda, jak své učedníky povzbudit či napomenout. Rozhodl jsem se i tento způsob rozvinout ve své službě.

Společné výlety

Za celou tu dobu jich nebylo moc, ale mohli jsme vyrazit společně s učedníky na chalupu, kde jsme přespali a mohli tam trávit společný čas. Jednou jsme měli větší setkání v bytě jednoho z učedníků. Vyučovali jsme se u Božího slova, sdíleli se, společně jedli a učedníci mohli spolu rozvíjet vztahy.

Společná večeře

Pán Ježíš často stoloval se svými nejbližšími. Zvláštní význam měla pro Něj poslední večeře. Vzpomněl jsem si na tuto večeři a asi tři měsíce před odchodem z Děčína jsem připravil oběd pro všechny učedníky a učedníky mých učedníků. Bylo to pro mne velkým povzbuzením. Zároveň jsem všem dotyčným mohl předat důležité pravdy, jakési shrnutí učednictví.

Společné modlitby

Pán Ježíš se často modlil a bral své učedníky, aby se od něho učili. V určitých fázích jsme se věnovali osobním setkáním k modlitbám. Učedníci ráno vstávali, abychom se společně modlili za vládu, naši zemi, město, sbor i za osobní věci. S jedním učedníkem jsme například učinili rozhodnutí, že se budeme modlit s pústem každý týden za jeho nemocného sourozence.

Praktická práce

Vzpomínám, jak jsme s jedním učedníkem dělali dlažbu. Tu dlažbu si tedy za rámeček dát nemůžeme, ale společně strávený čas u práce stál zato. Také vzpomínám na chvíle, kdy jsme několikrát společně stěhovali nábytek.

Jindy jsem zadával učedníkům praktickou práci, například jeden z nich vynášel odpadkové koše, jiný spravoval hudební nástroj, sekal trávu, jiná skupina přepisovala vyučování z kazet nebo překládali knížky z angličtiny. Velice důležité je, aby se učedníci nebáli práce a byli ochotni dělat i podřadnou práci. Pokud není schopen dělat takovou práci, nemůže být pravým učedníkem.

Přebírání práce

Cíleně jsem vychovával učedníky a předával jsem jim svou práci. Vyučoval jsem například základy víry (zhruba 16 lekcí) a tyto lekce potom převzali oni a dva z učedníků je vyučovali, a připravovali tak lidi ke křtu. Občas mne jeden učedník zastoupil ve službě Slovem v době mé nepřítomnosti. Pravdou je, že společný čas strávený nad přípravou učedníkovy nedělního kázání o mnoho a mnoho hodin převyšoval mé samostatné přípravy kázání. Viděl jsem ale jako důležité a nutné s učedníkem detailně prohovorit, promyslet a domyslet celé kázání tak, aby bylo lidem srozumitelné a dávalo smysl. Ukázal jsem mu některé nepřesnosti

a povzbudil ho v tom, co se mu povedlo připravit dobře i bez mé pomoci. Stálo mě to sice víc námahy, než kdybych v danou neděli kázal já, ale jsem si jist, že se tato námaha vyplatila.

Otevírání dveří ke službě

Jakmile jsem u učedníka zjistil nadání v určité oblasti, chtěl jsem mu dát prostor, aby mohl sloužit svým obdarováním druhým lidem. U dvou učedníků jsem například objevil nadání ke službě zvěstování evangelia. Učil jsem je, jak si připravovat kázání a následně jsem jim dával příležitost si to vyzkoušet. U jiné sestry jsem vnímal obdarování ke službě zpěvem. Během bohoslužeb měla příležitost zpívat druhým lidem. Každý učedník měl svá specifická obdarování a mým cílem bylo, aby v tom vyrostl a měl dostatek prostoru je uplatnit.

Vyučování, které nebylo v osnovách

Vyučoval jsem učedníky určitým pravdám, které nijak nesouvisely s každotýdenním vyučováním. Bylo to vyučování, které mělo reagovat na jejich otázky, např. co je to hřích proti Duchu svatému, jak rozeznat bludné učení atd.

Co bylo cílem tvé služby?

Cílem mé služby těmto lidem bylo:

- Vložit do učedníků jistotu křesťanského přesvědčení.
- Pomoci jim, aby si ujasnili, co od nich Bůh očekává.
- Připravit je, aby mohli vyučovat další učedníky.
- Pomoci jim nalézt jejich obdarování, službu a dát jim příležitost, aby to uplatnili.
- Zbudovat v nich křesťanský charakter.

Podářilo se dosáhnout učednictvím těchto vysokých cílů?

Jsem vděčný Bohu, že jsem po létech práce mohl vidět, jak tato služba pokračuje dále. Vyučení učedníci opravdu našli a vyučovali další učedníky. Jsem také vděčný Bohu, že jsem mohl vidět určité proměny jednotlivých lidí. Při jednom z posledních setkání jsem položil všem učedníkům otázku: Co pro tebe znamenalo učednictví? Všichni své odpovědi napsali. Všechna sláva samozřejmě patří samému Bohu. Tato svědectví mají jen poukázat na to, že tato služba má hluboký smysl.

Svědectví Hanky

Učednictví mi dalo hodně:

- duchovní vyučování

- vědomí, že o mě má někdo hluboký zájem – o můj duchovní a duševní stav
- vědomí, že je důležité se lidem osobně věnovat
- duchovně je vést a budovat s nimi vztah, předávat zkušenosti, být k dispozici, když někdo potřebuje něco probrat nebo se modlit
- prožitek duchovního společenství – užitek ze společných modliteb a společného uctívání.

Svědectví Jitky

No, co mám psát?

- systém v základních otázkách o Bohu.... skvělý
- osobní přístup, pastorační, zpovědní, jakého jsem nikdy předtím neměla
- zájem v povzbuzování ve zpěvu.

Svědectví Jarky

- vyučování, osobní příklad, slova moudrosti, porozumění a lásky
- to vedlo k povzbuzování a upevňování ve víře k upokojení mojí duše
- Tvoje slova, ale i jen tvoje blízkost je jako balzám pro moji duši
- mohla bych se ještě více rozepsat, ale tohle asi stačí...
- Děkuji za vše.

Svědectví manželů Honzy a Dany

Pro mne to byla příjemná setkání. Musím říci, že sis, Zdenku, získal moji důvěru. Zjistila jsem, že se Ti člověk může svěřit a že dokážeš poradit v souladu s Písmem. Líbí se mi i Tvůj přístup k lidem i k našemu Pánu.

Jsi pro mne autorita. Jsi mi příkladem v hledání Boha, jeho vůle. Jsi nám požehnáním.

Svědectví Zuzky

Učedníci mi dali hodně, určitě jsem si utřídila spousty věcí, naučila se mluvit s druhými, pokračovala dál ve studiu Bible, šla více do hloubky.

Bylo to také prima sdílet se s ostatními, pracovat spolu. I když teď žádného učedníka nemám, doufám a věřím, že někoho takového mi Pán pošle do cesty a budu moci pokračovat

v tom, co jsem se naučila. Možná částečně to teď dělám v dorostu. Ale chtěla bych někomu sloužit více. Děkuji za čas, který jsi mi věnoval a za tvůj zájem o mě.

Svědectví Martina

- přátelství, důvěra, pochopení
- pochopení v různých oblastech křesťanství
- jiný pohled na lidi a různé okolnosti
- dobrý příklad (ty jsi mi mohl být dobrým příkladem).

Chtěl bys k tomu, co již bylo řečeno, ještě něco dodat?

Toto učednictví probíhalo zhruba dva roky. Samozřejmě i po skončení učednictví jako takového vztahy pokračovaly a byla vždy možnost, jak se sejít. Na závěr bych řekl, že z vlastní zkušenosti vím, že se člověk nestane dokonalým, jakmile projde učednictvím. Někdy je to naopak. Viděl jsem učedníky, kteří zápasili sami se sebou a místo nahoru šli dolů. Každý z nás je originálem a učednictví v podstatě jenom nastartovalo program v našem životě, ve kterém je potřeba neustále zůstat. Dalo by se říci, že to je takový celoživotní program. Každý den, týden, měsíc, rok se máme co nového naučit v Božím království. To platí pro mne, ale i pro ostatní. Důležité je, aby člověk pochopil smysl učednictví a tím je následování Pána Ježíše.

Děkuji za podnětný rozhovor.

Považuji tento model vedení skupiny učedníků podle příkladu Ježíše Krista jako opravdu podnětný a zároveň náročný zvláště pro vedoucího skupiny. Vyžaduje určité zkušenosti. Zpočátku minimálně se srozumitelným předáváním biblického vyučování. Vyžaduje i hodně času na přípravu setkávání, zvláště proto, že je zde prostor i pro nevyjasněné otázky učedníků a každý z nich má zřejmě jiné nejasnosti a tudíž se otvírá široké pole na dobrou přípravu odpovědí na tyto dotazy. Zdeněk svým učedníkům nabízel i individuální možnosti setkávání, což bylo důležité při řešení osobních problémů, které by nebylo vhodné ani citlivé řešit před ostatními. Neformální setkávání u sportu, jídla, práce i pomoc při uvádění do služby vyžadovala také určitý čas. Vedoucí by určitě měl umět dobře nakládat se svým časem, aby při své práci, starosti o rodinu a dalších povinnostech všedních dnů dokázal ještě najít dostatek času pro všechny aktivity učednické skupiny.

Někteří křesťané děčínského sboru měli na počátku učednického vztahu jasnou nabídku a stanovené podmínky, které buď přijali a stali se učedníky, nebo z různých důvodů tuto na-

bídku nepřijali. Zdeněk jim slíbil, že do nich vloží svůj život a na druhou stranu vyžadoval určitou pokoru a poslušnost. Písemná forma tohoto návrhu i odpovědi učedníků je možná na první pohled zvláštní, ale má svůj význam. K tomu, co je napsáno, se člověk může kdykoliv vrátit, připomenout si, co vlastně slíbil a co může očekávat. Učedníci měli společnou teoretickou i praktickou přípravu pro službu dalším lidem, ale také osobní péči, jak kdo potřeboval.

Zdeněk při výběru svých učedníků nijak nebral v úvahu, z jakého sociálního a rodinného prostředí vycházejí, ani jejich osobnostní charakteristiky. Tyto zkušenosti a temperamentové vybavení (cholerik, sangvinik, melancholik a flegmatik) všechny lidi silně ovlivňují, jak je trochu patrné i v závěrečných svědectvích učedníků. Například u svědectví Zuzky čteme, že se naučila mluvit s druhými a oceňovala společné sdílení. Někteří lidé potřebují delší čas, než se odváží otevřít před druhými a překonají strach z případného odmítnutí, které každého člověka zabolí. V závěru rozhovoru Zdeněk řekl, že někteří učedníci zápasili sami se sebou a místo nahoru šli dolů. Je možné, že to mohlo být právě projevem prostředí, ze kterého pocházeli nebo jejich temperamentem a charakterovými vlastnostmi. Někdo má složitější povahu a trvá mu déle, než určité věci přijme za své. V úvodu Zdeněk řekl, že měl několik negativních zkušeností, kdy pochybil v otázce výběru, a pak došel k uvedeným stanoviskům, která ve své službě začal preferovat. Je možné, že to bylo způsobeno třeba jen zmíněnými osobnostními charakteristikami daného člověka nebo také nevhodným načasováním procesu učednictví. Možná by to bylo jiné, kdyby se zrovna daný učedník nacházel v jiných životních okolnostech. Ale to jsou pouhé spekulace. Každopádně Zdeněkovi učedníci měli dostatek individuální péče a příležitostí mluvit s ním otevřeně úplně o všem.

7.2 Pražský Tyrannus Hall

(používaná zkratka PTH)

Nejprve stručná charakteristika uvedeného zařízení. Tyrannus Hall International je menší mezinárodní organizace působící převážně v Asii. Věnuje se dynamické výchově věřících univerzitních studentů tak, aby uměli ve své profesi později sloužit lidem kolem sebe, a aby se uměli přiblížit i nevěřícím lidem. Tyrannus Hall vede studenty ke společenství a učednictví. Organizace je pojmenována na základě veršů z knihy Skutků 19,9-10, kdy apoštol Pavel kázal denně po dva roky v přednáškové síni filosofa jménem Tyrannus.

V roce 1990 přijeli poprvé zástupci mezinárodní organizace do Prahy a kontaktovali několik církví a po neúspěšných jednáních nakonec kontaktovali i Církev bratrskou, kde našli neočekávanou odezvu. Následovaly dlouhé roky různého váhání, pochybností, ale také shánění financí na výstavbu budovy a mnoho modliteb. V roce 1997 přijel do Prahy Charles Corwin, vedoucí organizace Tyrannus Hall, aby zastavil stavitelské práce, neboť se cena vy-

šplhala příliš vysoko. Když ale v Praze-Chvalech viděl, jak do sebe vše zapadá – stavba evangelikálního teologického semináře (zkratka ETS), léčebna pro dlouhodobě nemocné, dům pro seniory a handicapované a k tomu Tyrannus Hall⁶⁶, odjel a stal se největším podpůrcem uskutečnění stavby. Nakonec byla Pražská Tyrannus Hall slavnostně otevřena v neděli 15. října 2000. Zakladateli a vedoucími této koleje jsou Tomáš Grulich (kazatel sboru CB Černý Most) a Steve Olsen (vyučující na ETS). Kolej má kapacitu 16 míst. První rok sem nastoupilo sedm studentů (tři z Evangelické církve metodistické, tři z Církve bratrské, jeden z Bratrské jednoty baptistů) studujících různé vysoké školy v Praze. Steve Olsen k tomu říká: „Rozhodli jsme se, že začneme se sedmi studenty a příští rok přibereme dalších šest, sedm. I koncepce je, že starší vedou mladší, proto nechceme nabrat naráz jeden ročník. Také my vedoucí se musíme učit, jak vést, a je lepší začít s menším množstvím studentů.“⁶⁷

K modelu učednictví řekl: „Má dva základy. Ten první je, že studenti bydlí v blízkosti jedné křesťanské rodiny, která jim může být vzorem. Druhý: studenti vedou sami sebe – starší ty mladší. Společně pracují, uklízejí, starají se o rozpočet. Scházejí se třikrát týdně ke společnému rannímu ztišení, pak mají dvě hodiny týdně teologické přednášky, sportovní akce a misijní aktivity.“⁶⁸

Tato kolej se neliší jen klidnějším a obecně příjemnějším prostředím pro její obyvatele, ale zejména tím, že se zde snaží o budování „vysokoškolského učednického společenství“, což znamená společné biblické studium, společný sport (což je záležitost zejména pro odrea-gování se), společné modlitby a společná služba. Tato služba zahrnuje kromě vlastních akcí PTH také podíl studentů na evangelizacích sboru CB Černý Most a pomoc při zakládání nových sborů v Praze. Občas studenti tráví i společné víkendy. Například byli navštívit své kolegy v Tyrannus Hall v Budapešti. Toto vše i další podrobnější informace o studentech, včetně dokumentačních fotografií, je možné vidět na webových stránkách PTH www.pth-cz.net.

Ráda bych citovala z časopisu Bratrská rodina, jak začátky života v tomto učednickém společenství prožíval jeden ze studentů Martin Šanda.⁶⁹

„Na počátku stála nová, krásná budova, dva skvělí vedoucí v podobě Tomáše Grulicha a Steva Olsena a sedm poněkud vykulených studentů několika pražských vysokých škol. Někteří z nich byli i zároveň čerstvými vysokoškolskými studenty, jiní už měli za sebou dva, čtyři či šest semestrů vysoké školy. Lidé s různými zkušenostmi, z různých církví, různých

66 pozn. Pro podrobnější informace o areálu Církve bratrské Chvaly viz. ŠANDA, M. *Areál Církve bratrské ve Chvalech. Pozvánka i důvod k bilancování*. In: Bratrská rodina. Časopis Církve bratrské číslo 8-9/2004, 67 ČENKOVIČOVÁ, E. *Tyrannus Hall - učednické společenství*. In: Bratrská rodina. Časopis Církve bratrské, číslo 11/2000, ročník 32, s. 262

68 Tamtéž, s. 263

69 ŠANDA, M. *Pražský Tyrannus Hall - od teorie k praxi*. In: Bratrská rodina. Časopis Církve bratrské číslo 6-7/2004, ročník 36, s. 18-19

povah, různé zbožnosti a různého vztahu k autoritám...Problémy na sebe nenechaly dlouho čekat. Nastalo tříbení. Nejen proces běžného studia, běžných modlitebních či teologických setkání studentů Pražského Tyrannus Hallu, ale i toho, co se skrývá pod povrchem. Proces poznávání, někdy klopotného odpouštění, vyznávání vin. Někteří studenti vzpomínají na první rok. „Pak už to bylo jiné.“ Jaké? „Zkrátka jiné.“ Asi ano. Ale to je důležité, protože i v tom se skrývá proces proměny. Proces formování a duchovního růstu...

Každý rok se znovu těším na přijímací řízení. Koho nám letos Pán přidá? Čím obohatí naše společenství?

Většinou to nejsou lidé nějak „hotoví“, spíše naopak. A vždycky znova se rozbíhá onen klopotný proces tříbení. Často podobné otázky, podobné problémy, podobná hledání.“

Dále v článku Martin vyznává, jak ho fascinuje, že za oficiálním řádem společenství probíhá ještě další síť soukromých rozhovorů, sdílení se, problémů, vyznání a naděje. Martin to vnímá jako jeden z důležitých rozměrů Tyrannus Hallu. Tato kolej je učednickým společenstvím právě proto, že ti starší vyučují ty mladší, že se zde vyvíjejí hluboké vztahy a že to je rozměr společenství, který nevznikne náraz, ale tvoří se po dlouhá léta.

V závěru článku Martin přiznává, že je Tyrannus Hall náročný a že je mnohem jednodušší trávit vysokoškolská studia na běžné vysokoškolské koleji, ale i přesto, že člověk mnohé obětuje, nakonec mnohem víc získá.

Uvedené odpovědi studentů na otázku „*Co ti dal a vzal Pražský Tyrannus Hall?*“⁷⁰

- V PTH jsem poznal skvělou partu lidí, která mi byla oporou. Při vzájemných rozhovorech jsem přicházel na nové věci v otázkách víry a tajemství modlitby.

- Spoustu dobrých kamarádů. Občas mi bere čas.

- Dal mi toho hodně. Vzal mi možnost trávit bohémský studentský život, a na to si až tak moc nestěžuji.

- Tyrannus Hall rozšířil moje obzory. Třeba i v tom, jak jsou lidé různí. Naučil mě je v této různosti snášet. Dal mi jak přátele, které jsem měl možnost hlouběji poznat, tak vzory v podobě Tomáše a Steva. Naučil mě o některých věcech uvažovat šířeji, v kontextu. Poznal jsem, že to, že je něco jiné, nemusí znamenat, že je to špatné. Vzal mi docela dost času, ale taky moje omezené představy.

- Rozšířil moje obzory. Dostal jsem se do společnosti mladých křesťanů. Každý je jiný a má jiná obdarování. Můj svět se konfrontuje se světy ostatních lidí.

- Vzal mi hodně času. Dal mi nové přátele. Jsem rád, že jsem mohl poznat Steva a Tomáše.

- Dal mi duchovní probuzení, nové přátele, možnost sdílení takřka bez hranic. Možnost žít dlouhodobě s křesťany. Odpovědi na spoustu otázek, se kterými jsem si nevěděl rady. Se-

---

70 Tamtéž, s. 19

tkání s lidmi, jako jsou David Novák a David Javornický, možnost diskuse a velké výměny názorů. Vzal mi trochu času, zoufalost, duchovní prázdnotu a tíhu jha hříchů.

Jak již bylo uvedeno Pražský Tyrannus Hall je součástí komplexu teologického semináře, několika dalších zařízení pro nemocné, seniory a handicapované a nově vzniklého misijního sboru CB Černý Most (vznikl v červnu 2000). Předseda Rady CB Pavel Černý k tomu řekl: „Smysl této budovy vidím především ve společenství a ve výchově k učednictví. Celý areál Chvaly je uskutečněním úžasné myšlenky přivést k sobě lidi mladé, staré i nemocné, kteří si mohou vzájemně pomáhat. To je církev – lidé různých generací, zdraví i nemocní. Všichni se vzájemně potřebujeme. Pro pražský Tyrannus Hall vidím návaznost na projekt zakládání sborů. Studenti PTH mají tedy příležitost, aby společně se studenty teologického semináře mohli přispět k zakládání nového sboru. Studovat a zároveň se připojit k praktické službě...Zrodilo se učednické společenství. O tom mluví Nový zákon, abychom byli učedníky Pána Ježíše Krista...Učedník poslouchá a následuje Ježíše.“⁷¹

I na tomto modelu učednictví vidíme určité společné rysy s učednickou skupinkou a zároveň i s duchovním rodičovstvím, které bude následovat. U tohoto modelu je výjimečné, kromě jiných zajímavých aspektů, zejména to, že se soustřeďuje na vedení mladých věřících mužů zralými křesťanskými muži. Tím mám na mysli zejména dva dospělé, ženaté a zkušené vedoucí PTH, kteří studenty vedou. Stejně jako před sto lety fungovala v tradičních rodinách přirozená identifikace chlapců se svými otci, tak může i zde docházet k přirozené identifikaci studentů se svými vzory – Tomášem a Stevem – jak ostatně někteří studenti sami napsali při odpovědi na otázku, co jim PTH dal. Ne všichni studenti PTH pocházejí z věřících rodin a ne vždy je křesťanská rodina zárukou toho, že je otec svým synům opravdovým vzorem křesťana, který by syn chtěl následovat. Proto je velmi dobré, že studenti tuto možnost mají a že Tomáš i Steve zvou své „učedníky“ například i na večere do svých rodin, kde mohou vidět zase jiný způsob života křesťanské rodiny, než na který byli dosud zvyklí.

Jednoznačnou předností tohoto modelu učednictví je možnost delšího společného soužití, což není možné u žádného jiného uvedeného modelu učednictví. Pokaždé je zde určité místní i časové omezení učednického vztahu. Pouze v Tyrannus Hall studenti žijí nejen vedle sebe, ale hlavně spolu minimálně po dobu pěti všedních dnů, někdy i společných víkendů, po dobu několika let. Společně pracují, slouží, sdílejí se, odpočívají při sportu, učí se novým dovednostem, vyznávají své viny a učí se spolu vycházet a snášet se ve své různosti. Určitě to není snadné a jak sami studenti vyznali, bylo by jednodušší jen tak „vegetovat“ na běžné vysokoškolské koleji. Učednická kolej vyžaduje leckdy velikou dávku vytrvalosti, sebeovládání i trpělivosti, což jsou žádoucí vlastnosti každého křesťana.

---

71 Tamtéž, s. 262

V Pražském Tyrannus Hall vznikla jedinečná příležitost opravdově a bez přetvářky poznat nejen druhé, ale také sebe sama. Tato skutečnost je možná jen při častém kontaktu a zejména při běžných pracovních povinnostech. Každý ze studentů je jiný, jedinečný a každý je pravděpodobně ovlivněn prostředím, z něhož pochází a také svými povahovými vlastnostmi. Někdo je například zvyklý poslouchat a nedělá mu to velké problémy. Svému vedoucímu proto třeba všechny názory a zadané úkoly odsouhlasí a odkývá. Ve skutečnosti ale nemusí mít tyto názory zvnitřněné a o zadaných úkolech, které plní zkrátka proto, že je zvyklý poslouchat, příliš nepřemýšlí. Nebo také může být naučený něco říkat, ale nemyslet to až tak vážně. A všechny tyto disharmonie lze vyzorovat právě v nejběžnějších situacích a citlivý vedoucí je může odhalit rychleji než při méně častém kontaktu se svým učedníkem.

7.3 Duchovní rodičovství

Seminář pro mládež Církve bratrské o duchovním rodičovství vycházel opět z příkladu Ježíše Krista, který se věnoval několika učedníkům. Autoři brožurky k tomuto semináři (a zároveň přednášející) David Novák a Jan Valeš napsali, že duchovní rodičovství je jeden ze základních principů služby Ježíše Krista a že duchovní rodičovství je nezbytné pro duchovní růst. V příloze diplomové práce je uveden celý studijní materiál tohoto vyučování.

Přednášející nejprve uvedli několik důvodů pro duchovní rodičovství:

1. Duchovní výchova není tolik závislá na vzdělání, neboť jde o vedení druhých cestou, kterou duchovní rodičové sami prošli. Je to stejné jako u rodičů, kteří vychovávají své děti. Školy na výchovu dětí neexistují a každý rodič předává svým dětem to, co považuje za důležité a především to, čím je on sám. Duchovním rodičem se tedy může stát každý, kdo má tuto touhu a zájem někoho vést blíž k Bohu.

2. Každý nemá tolik času, energie i schopností, aby následoval model učednické skupinky, jak to bylo popsáno ve sboru CB v Děčíně. Není jednoduché věnovat se několika lidem (učedníkům) najednou. I rodičovství jako takové není masová záležitost, ale každý rodič má pouze několik dětí. Proto je snazší být duchovním rodičem než vedoucím učednické skupiny, neboť udělat si čas na jednoho člověka a přizpůsobit se časovému plánu jednotlivce je jednodušší. Je nesmírně důležité udělat si na své dítě čas a věnovat mu svou pozornost. Pokud má někdo více dětí, nesmí zapomínat ukazovat, že má rád všechny děti. Někdy dá rodič nevědomky podnět k tomu, že si dítě myslí, že má jiné dítě raději – když např. má čas jen na někoho, nebo projeví opakovaně netrpělivost jen u někoho. Dítě potřebuje zejména lásku a projevů rodičovské lásky nemá nikdy dost.

3. Metoda duchovního rodičovství je snadno napodobitelná a názorná. Při tomto vedení je ideální vést dítě tak, aby určité věci přijalo za své a samo přišlo na to, že to takhle vlastně samo chce. Rodič je pro dítě vzorem. Měl by být zkušený, rozumný a trpělivý. Při výchově

děti je potřeba mnoho trpělivosti. Některé děti potřebují ještě víc péče a individuálního přístupu než většina ostatních. I rodič je jen člověk a někdy třeba hází flintu do žita, ale je nutné obrnit se trpělivostí a dítě „vyplátnout“. Tato námaha určitě stojí za to a rozhodně se vyplatí. Toto mohou mít na paměti duchovní rodiče, kteří to už někdy třeba chtějí vzdát a myslí si, že nemají sílu pokračovat. Důležité je také si uvědomit, že nejde ani tolik o metodu, ale hlavně o svěřené lidi.

4. Je snazší někoho povzbudit nebo napomenout individuálně. Při individuální výchově jsou výsledky stálejší. Jedná se o osobní přístup, při kterém snáze uvidíme osobní potřeby druhého. Důležité je také objevit obdarování a schopnosti svěřeného dítěte a povzbuzovat je v rozvíjení těchto obdarování. Rodiče svým dětem také někdy něco vytýkají, což je neméně potřebné. Pokud rodiče žijí pravdivě a upřímně, pak se nemusí bát mluvit upřímně a říkat svému dítěti i nepříjemné věci, pokud je mu to k užítku. Tato vyhraněnost je důležitá. Nelze ustupovat, když se rodiči něco nelíbí, neboť pak by dítě miloval „opičí láskou“. Děti potřebují slyšet pravdu. Rodičovství ale rozhodně neznamena, že rodič je dokonalý a dítě nedokonalé. Ani v duchovním rodičovství vůbec nejde o vytváření dojmu rodiče jako dokonalého křesťana. Jde o příklad života, který se stane normou nebo vzorem pro další, kteří pokračují v této práci a předávají vzor duchovního rodičovství zase jiným.

5. Lidé si více pamatují to, co prožijí a vidí, než co slyší. Tyto prožitky jsou trvalejší.

6. Většina lidí je povolána být rodiči. Je to poslání. Ježíš Kristus byl příkladem, který je dobré následovat. Ježíš se svými učedníky trávil čas, mluvil s nimi, oni v něm mohli cítit jistotu. Novým křesťanům nestačí struktura: kazatelna – člověk. Většinou má tento člověk mnoho otázek, na které hledá odpověď. Lidé jsou stvořeni pro vztah s Bohem i pro vztahy mezi sebou navzájem. Potřebují cítit vzájemnost, sounáležitost a přijetí. To jim křesťané mohou nabídnout formou vztahu duchovního rodičovství.

Na semináři byli účastníci povzbuzováni k tomu, aby zkusili tento model aplikovat v mládeži svého sboru Církve bratrské. Bylo doporučeno, aby sloužil chlapec chlapci a dívka dívce. Jde o vzájemný a otevřený vztah, proto má toto rozdělení svá odůvodnění.

7.3.1 Čtyři kroky, které je třeba udělat na cestě k rodičovskému vztahu

V materiálu k semináři o duchovním rodičovství se uvádí slovo učedník jako označení člověka, který je veden duchovním rodičem. Proto je i v následujícím textu toto označení používáno ve stejném významu.

1. **modlitba** – prosba o vedení Bohem a ochota přijmout kohokoliv Bůh ukáže. Ježíš se před výběrem dvanácti učedníků modlil celou noc. Na semináři byl důraz na určité priority při výběru učedníka:

a) hledat si učedníka mezi spolupracovníky, zejména pokud duchovním rodičem chce být vedoucí mládeže, je dobré věnovat se svému spolupracovníkovi, aby jej mohl případně připravit pro převzetí služby vedení mládeže

b) hledat si učedníka mezi začínajícími křesťany

c) hledat si učedníka mezi slabšími, nestálými lidmi, kteří se snaží, ale moc se jim nedaří žít tak, jak by si přáli

2. první krůčky – oslovit člověka, který po modlitbách přicházel na mysl, a zeptat se, zda o takový vztah stojí

3. domluvit se s konkrétním člověkem

4. dolad'ování – najít společný čas – dodržovat dobrou hranici – neodbývat lidi, ale ani se jimi nenechat zneužívat

- pustit učedníka do života a rodiny duchovního rodiče

- trpělivě vysvětlovat a vyučovat

- pomoci člověku objevit jeho obdarování

- povzbuzovat a nezapomínat, že člověk má vždy snahu být tím, co si o něm duchovní rodič myslí a co o něm říká

- nebát se napomenout v klidu a v lásce

- ujasnit si, co od druhého očekávat a kam je dobrý vztah směřovat

7.3.2 Překážky duchovního rodičovství

1. soběstřednost – lidé jsou zahlceni sami sebou

2. pohodlnost – vnitřní pohodlnost až lenost, tato služba vyžaduje určitou snahu a námahu

3. strach ze selhání – kdo nic nedělá, ten nic nezkazí, ale Bůh ví, že lidé budou dělat chyby, horší je, když se o žádnou službu radši ani nepokusí.

Služba duchovního rodičovství je oboustranným požehnáním. Duchovně roste jak dítě - učedník, tak rodič, který se vedením také učí. Je to život v realitě života někoho jiného a tím se budují hluboké vztahy.

7.4 Duchovní mateřství

Kniha Duchovní mateřství autorky Susan Huntové se zamýšlí nad otázkou, jak se v současné době postarat o ženy, aby dosáhly duchovní zralosti v Kristu. Hned v úvodu upozorňuje na to, že neexistují okamžitá řešení a že to není jednoduché. Nejprve stručně charakterizuje svůj model pro vyučování žen ženami, který je postaven na verši:

„Ty však mluv, co odpovídá zdravému učení. Starší muži ať jsou střídmi, vážní, rozumní, ať jsou zdraví ve víře, lásce a trpělivosti. Podobně starší ženy ať se chovají důstojně, ať nepomlouvají a nepropadají přílišnému pití vína. Ať vyučují mladší ženy v dobrém a vedou je k tomu, aby měly rády své muže a své děti, byly rozumné, cudné, staraly se o domácnost, byly laskavé a poslouchaly své muže, aby Boží slovo nebylo zneváženo.“ (Tt 2,1-5)

Huntová definuje duchovní mateřství jako stav, kdy: „Duchovně zralá žena víry naváže výchovný vztah s mladší ženou s cílem ji podpořit a připravit („vystrojit“) pro život k Boží slávě.“⁷²

Jde tedy o to, že se starší žena se stará o mladší ženu a učí ji, povzbuzuje a vychovává na základě těchto dvou principů:

1. Bůh je výchozím bodem veškerého našeho myšlení a konání
2. Boží sláva je všepřevyšujícím cílem života.

Základem vztahu mezi ženami je biblické učení a cílem je oslava Boží pravdy. Ženy mají být vyučovány principům křesťanské víry, které by postupně budovaly jejich charakter a daly jim základ pro vyučování mladších žen.

Jde o formu vztahu. Tento výchovný vztah může mít buď pevný a stálý řád nebo může být neformální a nepravidelný. Může zahrnovat předávání formálních vědomostí nebo může mít podobu telefonátu jednou týdně. Může jít o studium bible jednou týdně nebo setkání při obědě, kdy se mohou předat praktické rady do konkrétních životních situací. Na formě tolik nezáleží, podstatné je, aby byla víra mladé ženy posilována. Duchovní matka by měla mít zájem pěstovat vztah s mladší ženou ve všech oblastech jejího života – může učit mladší ženu vařit a péct, hovořit s ní o situaci v zaměstnání, pohlídat děti, když jdou mladí manželé čas od času do divadla nebo na večeri, nebo ji pozvat na oběd. To umožňuje mladší ženě sdílet své radosti i starosti se starší ženou.

7.4.1 Kdo jsou starší ženy?

Věkovou hranici starší ženy nelze stanovit na základě biblického textu, ale ty ženy, u kterých se projevují křesťanské ctnosti popsané v Tt 2,3 je možno zařadit mezi duchovně zralé ženy. Kristův charakter umožňuje ženě, aby se stala duchovní matkou. Žena v určitém věku může předávat životní zkušenosti, které jsou pro mladší ženy zdrojem poučení a povzbuzení. Sama prošla různými životními situacemi a ví, jak se k nim postavit. Do určité míry může být každá žena starší i mladší ženou – např. duchovně zralá třicetiletá žena může být

---

⁷² HUNTOVÁ, S. *Duchovní mateřství. Model pro vyučování žen ženami podle 2. kapitoly listu Titovi*. Praha : BEE International ve spolupráci s vydavatelstvím Návrat domů, 1998, s. 15

duchovní matkou dvacetileté ženy a zároveň být duchovní dcerou padesátileté ženy a zmíněná dvacetiletá žena může být zároveň matkou pro -náctiletou dívku, která touží žít k Boží slávě. Věkový rozdíl obohacuje, zejména zkušenosti, které ženy během života získávají. Autorka také vyzdvihuje úlohu vdov, neboť to jsou ženy, které se vyrovnaly i s určitou ztrátou a v mnohém jsou moudřejší, citlivější a trpělivější.

7.4.2 Která žena může vést další?

Každá křesťanka, která touží růst ve víře a žít v poslušnosti, má ty nejlepší předpoklady pro duchovní mateřství. Duchovní zralost znamená, že rosteme v poznání Božího slova a ve své touze uplatňovat Boží principy v každé oblasti našeho života.

7.4.3 Učební osnova duchovního mateřství

důstojný a svatý život (láska) – nesobecká, obětavá láska k druhým
žádné pomluvy (vztahy) – žena je laskavá, nepomlouvá
žádný špatný návyk (chování) – žena není líná, je obětavá a citlivá
dát mladší ženě vzor je nejlepší způsob výchovy

Spojení formálního vzdělání a výchovného vztahu se starší ženou, která je vzorem toho, co se učí, je ideálním příkladem. Výchovný vztah nevzniká sám od sebe, ale vyžaduje úsilí a moudrost. Jako o každý vztah se musí o i tento vztah pečovat, rozvíjet jej a radovat se z něj. Ten, kdo vychovává, má mít zájem na růstu a rozvoji vychovávaného. Ženy potřebují uznání jiných žen, proto je důležitou složkou duchovního mateřství povzbuzování. V listu Židům (10,19-25) čteme, že máme:

- přistupovat před Boha s opravdovým srdcem
- držet se neotřesitelné naděje, kterou vyznáváme
- povzbuzovat se vzájemně k lásce a dobrým skutkům
- nezanedbávat společná shromáždění
- napomínat se tím více, čím více vidíme, že se blíží den Kristův.

První dva body se týkají našeho vztahu k Bohu a povzbuzují nás, abychom nepřestávali v přibližování se k němu. Další body se týkají vztahu k ostatním věřícím a ukazují nám způsob, jak druhým pomoci jít stejným směrem, jako jdeme my. Čím blíže jsme k Bohu, tím více jsme schopni povzbuzovat a připravovat druhé v životě naplněném láskou a dobrými skutky.⁷³

S. Huntová cituje dr. Jay E. Adamse, který vysvětloval popis Ježíšovy služby na textu

Mk 3,14: Ustanovil jich dvanáct, aby byli s ním, aby je posílal kázat.

---

73 Tamtéž, s.95

Dr. Adams vysvětluje klíčová slova „s ním“ takto:

„Ježíšovi nešlo pouze o předávání informací. Učení má daleko hlubší význam než pouze oznamování faktů. Proto Bible neříká, že Ježíš vybral dvanáct, aby je mohl **informovat**, aby je poslal do školní učebny...To je pouze část procesu výchovy, pouze jedna část.“ Dr. Adams se pak posunuje do Lukášova evangelia 6,40, kde Ježíš vymezuje vztah učitele a žáka:

„Žák není nad učitele. Je-li zcela vyučen, bude jako jeho učitel.“

„Ježíš neříká, že žák bude **myslet** jako jeho učitel. To je pouze jedna část výuky. Ježíš říká, že žák, jenž byl plně vzdělán, bude jako jeho učitel. **Bude** jako jeho učitel, nebude pouze **myslet** jako jeho učitel.“⁷⁴

Důležitá je také správná motivace. Tou by ve službě druhým ženám měla být hlavně láska a přijetí žen takových, jaké jsou, protože nelze povzbuzovat někoho, koho nepřijmeme nebo nemilujeme. To předpokládá pokoru. Pokud totiž křesťané nepřijímají druhého takového, jaký je, ukazují tím svou pýchu: „Vím, jaký bys měl být, co bys měl dělat a jak bys to měl dělat. Můj způsob je správný a nejlepší.“ Prokazují tím také nedostatek důvěry v Boha: „Bůh neproměňuje tvůj život dost rychle, musím mu pomoci.“⁷⁵ Nejde tedy vůbec o nějakou sentimentalitu, ale o opravdovou lásku, která druhé také motivuje, na rozdíl od obviňování, které ničí. V duchovním mateřství jde o to naučit ženy, aby uměly přijímat a podporovat druhé ženy, aby hledaly bezpečí ve vztahu k Bohu, znaly svou jedinečnost a svou službou dalším ženám postupně měnily svět v křesťanský i s jeho hodnotami.

Celé duchovní mateřství vychází z perfektního poznání žen a jejich předností - jejich silné schopnosti tvořit a prohlubovat vztahy i nad rámec rodiny, jejich zájmu o druhé, jejich umění pečovat o druhé, naslouchat jim, povzbuzovat je, jejich schopnosti vychovávat a být vychovávány. Počítá i s přirozeným psychologickým jevem identifikace dcer s jejich matkami. Žena dokáže být vnímavá k problémům jiných a umí prožívat jejich životy spolu s nimi.

Autorka nevynechává ani upozornění na určité slabosti žen, které mohou výchovný vztah nepříznivě ovlivnit. Např. je důležité si uvědomit, že žena má sice silnou schopnost vytvářet vztah, ale tento vztah by ji mohl tak pohltit, že by se stal důležitějším než všechno ostatní. Nebo také žena, která vede druhou, by se neměla podceňovat a měla by mít zdravé sebevědomí, protože bez toho nemůže vést dobře další ženu. Kniha Susan Huntové byla napsána v současnosti a tak se i v této službě promítají určité příznaky dnešní doby, které jsou stručně zmíněny v následující kapitole.

---

74 Tamtéž, s. 95

75 Tamtéž, s. 109

7.4.4 Dnešní společnost

Susan Huntová upozorňuje na určité tlaky dnešní doby. Tři nejsilnější příznaky jsou: Tradiční rodina a tradiční společnost, a tedy i rozdělení rolí mužů a žen, jsou již dávno minulostí a dnešní ženy se vyrovnávají s vnucovanými přehnanými očekáváními současnosti. Autorka přiznává, že sama zápasí s tzv. „syndromem superženy“. Současný svět vytváří dojem, že žena musí všechno mít, všechno výborně umět, znát a ovládat a když koná dobré skutky, tak by u toho měla ještě dobře vypadat. Dnešní žena pak získává pocit, že musí vyhovět všemu, co od ní očekává její rodina, církve i celá společnost. A upřímná a oddaná křesťanská žena pak pod tíhou všech těchto, často až přehnaných očekávání vytváří sama na sebe obrovský tlak.⁷⁶

Dr. James Dobson se domnívá, že hlavní problém rostoucích depresí a pocitů osamělosti mezi ženami není způsoben nějakými nedostatky mezi muži a ženami, ale mezi ženami navzájem: „Před sto lety ženy spolu vařily, zavařovaly, praly v potoce, modlily se, společně se vyrovnávaly s přechodem a se stárnutím. Když se narodilo dítě, shromáždily se kolem něho babičky, tety a sousedky, aby ukázaly mladé mamince, jak dítě přebalit, nakrmit a vychovávat. Z tohoto kontaktu vycházelo citové povzbuzení a podpora. Žena se nikdy necítila sama. Dnes je situace zcela jiná. Široké příbuzenstvo zmizelo, a žena tak ztratila onen pocit bezpečí a jistoty. Její matka často žije na jednom konci země a sestra na druhém. Navíc se americké rodiny každé tři nebo čtyři roky stěhují, což znemožňuje vybudování hlubokých přátelských a sousedských vztahů.“⁷⁷

Zmíněné časté stěhování není sice takovým akutním problémem žen v České republice, přesto je zřejmé, že vazby široké rodiny ženám schází a i naše ženy potřebují oporu a porozumění duchovních matek. Církev a křesťanské sbory jsou přirozeným místem, kde se může křesťanská žena setkat s věřícími ženami a kde jí může být poskytnuta určitá „záchranná síť“ v její samotě.

A posledním upozorněním je sebestřednost a sobeckost dnešních žen. Ve výchovném vztahu je podstatné, aby vychovateli šlo o růst a rozvoj toho, koho vychovává. Nejde tedy o soběstředný, sobecký vztah. Výchova zahrnuje službu, která obrací naši pozornost k milosti. Vzhledem k hříšné přirozenosti lidí nejsme sami ze sebe schopni žít jiný život než soběstředný život bez Boží milosti.⁷⁸

V Bibli jsou zapsány Boží principy, podle kterých se máme k sobě chovat:

Snášejte se navzájem v lásce a usilovně hleďte zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje. (Ef 4,2b-3)

---

76 Tamtéž, s. 106

77 Tamtéž, s. 110

78 Tamtéž, s. 65

V ničem se nedejte ovládat ctižádostí ani ješitností, nýbrž v pokoře pokládejte jeden druhého za přednějšího než sebe; každý ať má na mysli to, co slouží druhým, ne jen jemu. Nechť je mezi vámi takové smýšlení jako v Kristu Ježíši: Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe podobu služebníka, stal se jedním z lidí. (Fp 2,3-7)

Jako vyvolení Boží, svatí a milovaní, oblecte milosrdný soucit, dobrotu, skromnost, pokoru a trpělivost. Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo něco proti druhému. Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy. Především však mějte lásku, která všechno spojuje k dokonalosti. (Ko 3,12-14)

Tyto principy jednání se naprosto odlišují od chování, ke kterému vybízí současný svět. Působení Boží milosti se projevuje zejména ve vztazích k druhým lidem. Výše uvedené ideály není snadné vždy uskutečňovat, a proto autorka považuje Boží milost za nezbytnou pro to, aby se ženy mohly stát služebnicemi a vychovatelkami druhých žen.⁷⁹

V Janově evangeliu v příběhu o umývání nohou učedníků (J 13,1-15 zkrácená citace), čteme:

(...) Ježíš vstal od stolu a vědom si toho, že mu Otec dal všechno do rukou a že od Boha vyšel a k Bohu odchází, odložil svrchní šat, vzal lněné plátno a přepásal se; pak nalil vodu do umyvadla a začal učedníkům umývat nohy a utírat je plátnem, jímž byl přepásán. (...) Když jim umyl nohy a oblékl si svůj šat, opět se posadil a řekl jim: „Chápete, co jsem vám učinil? (...) Dal jsem vám příklad, abyste i vy jednali, jako jsem jednal já.

Výše zmiňovaný text ukazuje, že Ježíš o sobě věděl následující skutečnosti:

- a) věděl, že přišla jeho hodina
- b) věděl, jaký bude výsledek
- c) věděl, odkud přišel
- d) věděl, kam jde.

Odložil svrchní šat a začal učedníkům umývat nohy. Na základě vědomí svého poslání a vědomí toho, kým je, odložil to, co mu bránilo sloužit svým učedníkům a řekl, že křesťané mají činit totéž.⁸⁰

Na příkladu Ježíše je patrný podstatný předpoklad služby – Ježíš věděl, odkud přišel a kam jde. Neměl žádné pochybnosti o své identitě, netrpěl komplexy méněcennosti, ani se nedal zvíkat názory vysokých židovských předáků a už vůbec ne míněním nestálého davu, který ho následoval. Jak už bylo uvedeno výše v této práci, žena, která zápasí s nízkým sebevědomím, se nemůže stát vychovatelkou další ženy a zmíněný biblický příběh ukazuje

⁷⁹ Tamtéž, s. 66

⁸⁰ Tamtéž, s. 67

na lék proti nízkému sebevědomí. Tím je, podle S. Huntové, biblické pochopení podstaty člověka a jeho poslání.⁸¹ K tomu můžeme dodat také vědomí toho, že Ježíš Kristus zemřel za každého člověka a že Bůh každého jednotlivého člověka stvořil a miluje bezpodmínečnou láskou. Tento fakt, že se všemohoucí Bůh snížil v služebníka a v podobě člověka podstoupil smrt na kříži (Fp 2,5-11) z lásky k lidem; z lásky, kterou si lidé nijak nezasloužili (a ani nemohou zasloužit). Jeho milost a odpuštění, které lidem daroval jsou dostatečným důvodem pro vědomí jedinečné hodnoty a sebezpřijetí každého člověka. Není nic většího než být milován a přijímán samotným Bohem.

Úhelným kamenem duchovního mateřství je také odpuštění. Žena, která se nevypořádala se svou minulostí a s těmi, kdo jí ublížili, v sobě zakládá zdroj hořkosti a zloby, který jí znemožní budovat výchovný vztah k mladší ženě a pomáhat jí žít k Boží slávě. Protože jen ty, které odpustily, mohou vést druhé ženy k tomu, aby učinily totéž.

Stejný princip platí také u útěchy – nikdo nemůže přinášet biblické poselství pokoje a útěchy, pokud se nevypořádá se svou bolestí. Apoštol Pavel odkrývá pohled na službu útěchy ve svém dopise do sboru v Korintu:

Pochválen buď Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista, Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy! On nás potěšuje v každém soužení, abychom i my mohli těšit ty, kteří jsou v jakékoliv tísní, tou útěchou, jaké se nám samým dostává od Boha. (2 K 1,3-4)

Bůh veškeré útěchy potěšuje křesťany ve všech problémech. Neexistuje situace, v níž by je nemohl potěšit. Jeho útěcha má dokonce takovou moc, že věřící nejen podpoří, ale dá jim zároveň schopnost utěšovat a povzbuzovat druhé. Každá bolest tak získává smysl, neboť kdyby křesťané neprožili bolest a Boží útěchu, nemohli by utěšovat druhé.⁸²

Jak psala Susan Huntová hned na počátku své knihy, je celá tato služba během na dlouhou trať, jejíž výsledky nebudou viditelné rychle, a vyžaduje to velké odhodlání, vytrvalost a sebekázeň všech žen, které se pro tuto službu rozhodnou. Rozhodně se však veškerá ná-maha vyplatí a nejen ženy, ale také jejich manželé a celá společnost může po určité době sklízet dobré ovoce, které z této služby vyroste.

Porodit a vychovat dítě jsou dvě nejdůležitější a nejvznešenější věci, kterými mohou ženy oslavovat Boha. Ne každá žena se může stát biologickou matkou, ale každá křesťanská žena může poslechnout povolání k duchovnímu rození a mateřství. Biologické hodiny

---

81 Tamtéž, s. 67

82 Tamtéž, s. 130

nemohou na této schopnosti nic změnit. Dokonce platí, že když se biologické hodiny ženy zpomalují, její schopnost být duchovní matkou se zdokonaluje.⁸³ Toto se může stát útěchou i pro neplodné ženy, které touží po dětech a trpí tím, že se jim nemohou žádné narodit. Na druhé straně platí i to, že ne každá žena měla nebo má trpělivou, moudrou a věřící matku, jak ostatně psaly i některé ženy v osobních svědectvích v uvedené knize, a mnohým ženám duchovní matka schází.⁸⁴

Kdyby věřící ženy uposlechly volání po duchovním mateřství a odvážně a upřímně se o tuto službu pokusily, mohlo by mít více žen své duchovní matky, které by jim pomohly stát se později také duchovními matkami a sloužit dalším generacím věřících žen. Je to něco, co může dělat každá žena, neboť v každé ženě je touha po pevných vztazích a po sdílení se s ostatními ženami. Každá věřící žena se může stát milující, nepomlouvačnou, nadšenou, pečující, laskavou a poslušnou ženou podle veršů v Titově listu, pokud o to bude opravdu stát. Zajisté každá žena je jiná, má jiné zkušenosti, zvyky i povahu, ale to nemusí být vůbec na škodu. Naopak! Při správných životních postojích to může vztahy obohatit nebo to přirozeně může vést k tomu, že se povahově podobné ženy budou vyhledávat a jejich podobnost jim umožní lépe si porozumět a vzájemně se povzbudit.

---

83 Tamtéž, s. 148

84 Srov. tamtéž, s. 90, s. 113

Shrnutí praktické části

Shrnutí zhodnotí, jak jsou biblické principy učednictví, uvedené v teoretické části diplomové práce na stranách 29-33, praktikovány na všech čtyřech popsanych způsobech učednictví v Církvi bratrské.

První princip - přípravenost vše opustit - souvisí s dobovým a kulturním pozadím společnosti. Ve starozákonní i novozákonní době nebylo až tak neobvyklé, že nějaký duchovní vůdce, ať už prorok nebo rabín, měl své následovníky. Jan Křtitel, Ježíš Kristus a apoštolové v tom pokračovali. Šlo o určité rozloučení s rodinou, případně zaměstnáním, a tito učedníci následovali své učitele.

V současnosti to není obvyklý způsob duchovního vedení druhých lidí. Pouze učednická kolej Tyrannus Hall by se dala považovat za téměř takový odchod z domova, protože chlapci žijí přes týden v určité komunitě mimo své domovy, ale není to úplně stejné jako model učednictví v Novém zákoně. Také by se sem dal zařadit např. způsob duchovního rodičovství, jestliže by učedníkem byl nějaký student (studentka) žijící daleko od domova na internátu nebo na koleji, kterému by dělal duchovního rodiče někdo z tamějšího křesťanského sboru.

Druhý princip - ochota sloužit a podřídit se ve službě - je zřetelně patrný u učednické skupinky, kde se učedníci přímo zavazují ke službě a souhlasí se všemi úkoly a službami, které jim jejich vedoucí zadá. Nejprve se podřizují autoritě vedoucího a slouží podle jeho pokynů a pod jeho vedením. Vedoucí je touto službou připravuje k tomu, aby byli schopní po ukončení setkávání skupiny učedníků dál sloužit Bohu a druhým lidem.

Ochota sloužit je nutná i u učedníků v Tyrannus Hall, neboť zde chlapci pomáhají při různých službách daných různorodým společenstvím areálu Chvaly v Praze.

V duchovním rodičovství je to jako při péči o malé dítě. O malé dítě je potřebné se pečlivě starat, dokud nevyroste a nedospěje, a poté, co dítě dospěje, je schopné se také postarat o své děti. Duchovní rodič by měl být tedy ochotný sloužit svému „duchovnímu dítěti“, dokud je to potřebné. A naopak toto „duchovní dítě“, které zakoušelo osobní péči, by tím mělo být motivováno k tomu, by tuto péči poskytovalo také dalším potřebným „duchovním dětem - učedníkům“.

Duchovní mateřství je také o připravenosti zralých žen sloužit těm mladším a výsledkem by mělo být, stejně jako u duchovního rodičovství, to, že vychované ženy budou opět tímto způsobem sloužit dalším ženám svým přijetím, láskou, povzbuzováním, napomínáním i praktickou pomocí.

Třetí princip - učení přihlížením, sledováním vzorů - tento princip je pravděpodobně nejsilnějším ze všech uvedených principů, neboť je zřetelně pozorovatelný u všech čtyř sledovaných způsobů učednictví. Vždy je zde někdo, kdo je učedníkům živým příkladem duchovního vedení druhých, ať je to vedoucí učednické skupinky, vedoucí chlapecké koleje, duchovní rodič nebo duchovní matka. Učení pozorováním života druhých lidí, je velmi přirozené, nenásilné a názorné. Člověk se možná leckdy učí, aniž by si toho byl vůbec vědom a některé věci může mít velmi dobře prožité i zažité a později mu mohou v mnohém usnadnit rozhodování při řešení různých životních problémů a těžkých nebo nepříjemných situací.

Čtvrtý princip - jednání Ducha svatého, používání duchovních darů. Žádné vzkládání rukou nebo jiné viditelné formy pro ustanovení učedníků nikde v praxi zmíněny nebyly. Je možné, že si toto řeší každý vedoucí sám podle toho, jakou tomu přiřazuje důležitost. Podstatná nakonec není ani tolik forma vyslání učedníků, jako spíše dlouhodobá a praktická podpora učedníků. Vědomí toho, že za nimi stojí jejich vedoucí, kterému na nich záleží, je pro ně nepochybně velkým povzbuzením. K tomuto principu by se dal také připojit důraz na pomoc při objevování určitého obdarování jednotlivých učedníků. Tento akcent je nejzřetelnější právě u skupiny učedníků, kde se jejich vedoucí nejen cíleně snažil najít specifická obdarování každého z nich, ale také jim pomáhal se do vhodné služby zapojit a dál je v tom povzbuzoval. Toto hledání konkrétních obdarování učedníka je zmíněno také u duchovního rodičovství.

Poslední princip - vystrojení k misii, multiplikace. Ježíšův příkaz o tom, že křesťané mají jít do celého světa, získávat mu učedníky, křtít je a učit, aby zachovávali, co jim Ježíš přikázal, nutně neznamená, že se mají všichni křesťané sebrat a odjet na misií na druhou stranu zeměkoule. Spíše jde o to, aby se křesťané stávali dospělejšími a zralejšími a připravovali věrné následovníky Ježíše Krista, aby se i tito věrní stali zralými a schopnými vést zase další. A tímto způsobem postupně zaplňovali svět zralými a moudrými křesťany, kteří budou schopni sloužit Bohu i druhým lidem, a tímto procesem se budou křesťané stále násobit, až na zemi nezůstane jediný nevěrec. Vypadá to sice na první pohled jako science fiction, ale nakonec je to teoreticky docela dobře možné, přestože by to nepochybně trvalo mnoho let. Každopádně je princip multiplikace neboli násobení efektivním způsobem šíření křesťanství.

Na příkladu učednické skupinky je zřejmé, že jsou tito učedníci vychováni a připravováni k tomu, aby později rovněž vedli další učedníky a připravovali je k vedení zase dalších učedníků. U učednické koleje jde spíše o to, aby zdejší chlapci dorostli do zralých mužů a našli své úkoly a svá povolání v životě a v církvi. Během života v Tyrannus Hall jsou zapojeni do různých misijních aktivit a vyzkoušejí si mnohé způsoby služby v praxi.

Duchovní rodičovství a duchovní mateřství je zaměřeno na osobní péči o jednoho člověka tzv. „duchovní dítě nebo duchovní dceru“, kterému je věnována osobní péče, pozornost a pomoc. A opět je zde počítáno s tím, že se později toto „duchovní dítě“ stane schopným věřícím dospělým, který bude pomáhat dozrávat mladším křesťanům a tím přispívat k rozmnožení zralých věřících, kteří umí sloužit Bohu i lidem.

Každý z těchto čtyř způsobů učednictví má své zvláštnosti, díky kterým může vychovávat lidem s různými potřebami i povahovými rysy. Každý z těchto modelů však nakonec svým specifickým způsobem vychová učedníka, který je schopný předávat dál to, co přijal, a o tom je vlastně celé učednictví.

Závěr

V diplomové práci jsem se snažila najít způsob jakým je možné provádět výchovu křesťanů k plnějšímu a hodnotnějšímu vztahu s Bohem a pomoci jim objevit osobní obdarování k další službě a dát příklad výchovy, který mohou uplatňovat dál. V praktické části se zabývám tím, jak jsou závěry teoretické části konkrétně aplikovány. Teoretické principy jsou v praxi jasně rozpoznatelné, i když jisté odlišnosti jsou patrné. Tyto odlišnosti jsou dány rozdíly v kultuře, technickém vybavení společnosti, systému školství atd. V praktické části se potvrdily teoretické závěry - principy. Učedník musí být připraven opustit vše, co mu brání v následování Kristova příkladu. Musí být ochoten sloužit druhým a podřídit se Bohu i v situacích, kdy nemá chuť nebo náladu. Je patrné, že nejvíce učedník získá pozorováním jednání učitele. Nezbytnou součástí výchovy učedníka je jeho posílení vztahu k Bohu a pomoc při hledání svého obdarování. Posledním cílem je předat učedníkovi touhu po vedení dalších lidí - učedníků, podobným způsobem jako byl veden on sám.

Diplomová práce poukazuje na důležitost osobního vedení druhých lidí a na různé varianty tohoto vedení.

Růst učedníků je neustálý proces, který by měl probíhat. Je to způsob výchovy, který jsem chtěla více prostudovat a zjistit jak funguje v dnešní praxi. Ve své práci jsem se zabývala pouze čtyřmi modely učednictví. Pro celkové zmapování současné praxe by bylo zajímavé zjišťovat, jak se učednictví praktikuje i v ostatních církvích.

Seznam literatury

Bible. Písmo Starého a Nového zákona. Podle ekumenického vydání z r. 1985. Praha : Ekumenická rada církví v ČSSR v Ústředním církevním nakladatelství v r. 1989.

BRUCE, F. F. *The International Bible Commentary with the New International Version.* USA Michigan : Marshall Pickering/Zondervan, 1986. ISBN 0-551-01291-9.

BUTTERWORTH, G. M. *The Lion Handbook to the Bible.* Third edition. England : Oxford, 1999. ISBN 13:978-0-7459-5094-5, ISBN 10:0-7459-5094-9.

COLEMAN, R. E. *The Master Plan of Discipleship.* USA : Spire edition, 1998. ISBN 0-8007-8655-6

ČENKOVIČOVÁ, E. *Tyrannus Hall - uřednické společenství.* In: Bratrská rodina. Časopis Církve bratrské. Praha : Oliva, číslo 11/2000, ročník 32.

DONAHUE, J. R., HARRINGTON, D. J. *SACRA PAGINA evangelium podle Marka.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-915-8.

DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník.* Praha : Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-65-1.

GELDNER, P. *Role vedoucího pracovníka dnešní církve na základě srovnání vůdčích vlastností Nehemjáše a Pavla. Ordinační práce.* Pardubice, 2003. Dostupné na: <http://cb.cz/main/file/download/40/op-geldner-petr.pdf>

GETZ, G. A. *Zaostřeno na církev.* Třinec : Biblos, 1995. ISBN 80-900240-8-4.

HÁJEK, M. *Evangelium podle Matouše. Část I. výklad kapitol 1-9.* Praha : Kalich, 1995. ISBN 80-7017-924-4.

HENRICHSEN, W. A. *K učeníctvu nie narodením, ale rastom.* b.n. ISBN neuvedeno

HUNTOVÁ, S. *Duchovní mateřství. Model pro vyučování žen ženami podle 2. kapitoly listu Titovi.* Praha : BEE International ve spolupráci s vydavatelstvím Návrat domů, 1998. ISBN 80-85495-28-7.

LEWIS, C. S. *K jádru křesťanství.* Praha : Návrat, 1993. ISBN 80-85495-19-8.

MÁNEK, J. *Když Pilát spravoval Judsko. Kapitoly z dobového pozadí Nového zákona.* Praha : Ústřední církevní nakladatelství, Edice Blahoslav, 1980. ISBN neuvedeno

MARGUERAT, D. *Člověk z Nazaretu. (Co dnes vlastně víme o Ježíšovi).* Jihlava : Mlýn, 1996. ISBN 80-901589-5-1.

MÜLLER, P. G. *Malý stuttgartský komentář Nový zákon 3, Evangelium sv. Lukáše.* Kostelní

- Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-261-7.
- NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*. Druhé rozšířené vydání. Praha : Kalich, 1956. ISBN neuvedeno
- ORTIZ, J. C. *Učeník*. b.m.
- POKORNÝ, P. *Výklad evangelia podle Marka. Skriptum pro studijní účely Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze*. Praha : Kalich, 1982. ISBN neuvedeno.
- POKORNÝ, P. *Literární a teologický úvod do Nového zákona*. Praha : Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-052-4.
- PORSCH, F. *Malý stuttgartský komentář Nový zákon 4, Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-262-5.
- Průvodce životem. Pavlovy listy 1. Timoteovi, 2. Timoteovi, Titovi, Filemonovi, List židům*. Praha : Luxpress, 1995. ISBN 80-7130-053-5.
- ŠANDA, M. *Areál Církve bratrské ve Chvalech. Pozvánka i důvod k bilancování*. In: Bratrská rodina. Časopis Církve bratrské číslo 8-9/2004, ročník 36. Most : Eva Čenkovičová - soukromý nakladatel. Dostupné na: http://cb.cz/rodina/cislo.php?0408_chvaly
- ŠANDA, M. *Pražský Tyrannus Hall - od teorie k praxi*. In: Bratrská rodina. Časopis Církve bratrské číslo 6-7/2004, ročník 36. Most : Eva Čenkovičová - soukromý nakladatel. Dostupné na: http://cb.cz/rodina/cislo.php?0406_ptb
- TROBISCH, W. *Miluj sám sebe*. Náchod : Kompas, 1993. ISBN 80-901001-1-2.
- VALEŠ, J. *Obrácení - dílo Boží i lidské. Ordinační práce*. Karlovy Vary, 2004. Dostupné na: <http://cb.cz/main/file/download/43/op-vales-jan.pdf>
- Výklady ke Starému zákonu. I. Zákon Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium*. Praha : Česká biblická společnost, 1991. ISBN 80-7017-408-0.
- WASSERZUGOVÁ, G. *Biblická škola pro každého. Skripta k výuce o biblických knihách*. Praha : Misijní odbor Kostnické jednoty, 1999. ISBN 80-902675-0-5.
- Život Pána Ježíše. Učebnice pro děti 8-10 leté. 45 úkolů*. Praha : Jednota česko-bratrská, 1947. ISBN neuvedeno.

Seznam zkratek

CB - Církev bratrská

ETS - Evangelikální teologický seminář v Praze, vyšší odborná škola

PTH - Pražský Tyrannus Hall

SMS - krátká textová zpráva zaslaná z mobilního telefonu

Zkratky citovaných veršů biblických knih jsou ustálené zkratky ekumenického překladu Bible.

Abstrakt

CHÁNOVÁ, P. *Uvádění do učednictví v Církvi bratrské*. České Budějovice 2007.
Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Dr. Ing. A. Kříšťan, Th.D.

Klíčové pojmy: učednictví, duchovní růst a zralost, biblické principy učednictví, skupina učedníků, Tyrannus Hall, duchovní rodičovství, duchovní mateřství

Práce se zabývá jedním z možných způsobů křesťanského duchovního vedení lidí ke zralosti v Kristu - učednictvím. Teoretická část definuje pojem učednictví, dále se zabývá starozákonními a novozákonními příklady učednictví a biblickými principy, které z toho vyplývají.

Praktická část obsahuje popis čtyř různých způsobů učednictví v praxi Církve bratrské a jejich porovnání s biblickými principy učednictví z teoretické části. Jedná se o vedení skupiny učedníků, učednické koleje Tyrannus Hall v Praze, duchovní rodičovství a duchovní mateřství.

Abstract

The Introduction to Discipleship in the Brethen Church

Key words: discipleship, spiritual growth and maturity, biblical principles of discipleship, the group of disciples, Tyrannus Hall, spiritual parenting, spiritual motherhood.

This MA thesis aims to address discipleship, one of many possible concepts of Christian spiritual leadership of people to maturity in Christ. The theoretical part defines the expression of discipleship, furthermore it highlights examples of discipleship and biblical principles that result from the Old and New Testament.

The practical part contains a description of four kinds of discipleship in practice of the Brethen Church and a comparison with the biblical principles of discipleship in the theoretical part. These are the leadership of a group of disciples, discipleship dormitory Tyrannus Hall in Prague, spiritual parenting and spiritual motherhood.

Příloha

Materiál k semináři o duchovním rodičovství

Příloha

DUCHOVNÍ RODIČOVSTVÍ

Napsal: Jan Valeš, David Novák

1. Kristův příklad

Několik paradoxů Kristova života

- Narodil se bezvýznamným rodičům na bezvýznamném místě
- Na naplnění svého poslání mu zůstaly tři roky
- Lidé kolem něj ve společnosti nic neznamenali
- Zemřel jako tisíce před a po Něm
- Nenechal nic napsaného
- Nikdy nevelel zástupům

Zkuste si odmyslet téma tohoto sejití a chvíli přemýšlejte nad tím, co byste dělali, kdybyste věděli, že máte poslední tři roky života.

Svět nemůžeme změnit, pokud se nezmění jednotliví lidé ve světě, a jednotliví lidé se změni pouze pod Mistrovými rukama. Není to trochu zklamání vidět, jak měl k dispozici všechny síly vesmíru, jak žil a zemřel pro spásu světa a výsledkem jeho práce byl hlouček otrhaných lidí? Ježíš se nesnažil ovlivnit zástupy, On přišel zřídit Boží království. Potřeboval lidi, kteří by zástupy vedli.

Zástupy zmatených a rozháraných lidí by ho byly hotovy následovat, ale Ježíš sám by jim nebyl schopen poskytnout osobní péči. Jeho jedinou nadějí bylo získat lidi, kteří by to udělali za něj.

L. Coleman

Lk6,13

- Více než zástupům se věnoval těm, kdo zástupy později měnili
- Jeho metodou byli lidé, ne programy
- Soustředil se jen na několik lidí
- Mt 28:19 - to, co sám dělal, očekával od svých následovníků (vy) a očekává to od nás (po všechny dny, až do skonání věků)

2. Důvody duchovního rodičovství

- Duchovní výchova není závislá na vzdělání, vedeme druhé cestou, kterou jsme sami prošli
aplikovatelnost

- Jen málokdo má čas a energii k tomu, aby se mohl aktivně zapojit do života několika lidí najednou, ale můžeme si udělat čas na jednoho člověka

časová dostupnost

- Není až takový problém přizpůsobit se časovému

plánu jednotlivce

flexibilita

- Metoda duchovního rodičovství je snadno napodobitelná

názornost

- Je snadnější někoho povzbudit nebo naopak napomenout individuálně

osobní přístup

- Komunikovaná zvěst je podložena životem

pravdivost

- V osobním kontaktu najdeme snadněji osobní potřeby druhého

osobní přístup

- Při individuální výchově jsou výsledky trvalejší

stálost

- Lidé si více pamatují to, co prožijí a vidí, než co slyší

trvalost

- Většina lidí je povolána být rodiči

poslání

- Příklad Ježíše Krista

norma

3. Jak začít vztah duchovního rodičovství, učednictví?

- Důvody proč uvažuji vážně o započetí takového vztahu:
- Mé námitky vůči takovému vztahu, případně překážky, na které jsem narazil:

”Posvěť se jméno Tvé”

”Přijď království Tvé”

”Buď vůle Tvá”

ZAČÁTEK VZTAHU

1. Skrze užší obecnství, do kterého sám patřím

Do jakých užších skupin patřím?

Velmi důležitá je v tomto případě otevřenost nás samotných.

2. Skrze užší obecnství, které vedu

A jsem si jist, že ten, který ve vás začal dobré dílo, dovede je až do dne Ježíše Krista. Vždyť právem tak smýšlím o vás všech, protože vás mám v srdci jako poluúčastníky milosti. (Fp 1,6n)

3. Vyžádat si vedení

4. Skrze týmovou práci

A ty, můj synu, buď silný milostí Krista Ježíše, a co jsi ode mne slyšel před mnoha svědky, svěř to věrným lidem, kteří budou schopni učit zase jiné. (2Tm 2,1n)

Oblasti mé služby ve sboru:

Pravidelné činnosti související s touto službou:

5. Bez jakékoliv další pomoci

Komu není rady, tomu není pomoci.

VOLBA PARTNERA

1. Nechat se vést:

2. Priority:

Ty však mluv, co odpovídá zdravému učení. Starší muži ať jsou střídmi, vážní, rozumní, ať jsou zdraví ve víře, lásce a trpělivosti. Podobně starší ženy ať se chovají důstojně, ať nepomlouvají a nepropadají přílišnému pití vína. Ať vyučují mladší ženy v dobrém a edou je k tomu, aby měly rády své muže a své děti, byly rozumné, cudné, staraly se o omácnost, byly laskavé a poslouchaly své muže, aby Boží slovo nebylo zneváženo. Rovněž mladší muže napomínej, ať jsou ve všem rozvážní, a sám jim dávej dobrý příklad. (Tt 2,1-7)

Klademe vám na srdce, bratři, kárejte neukázněné, těšte malomyslné, ujímejte se slabých, se všemi mějte trpělivost. (2Te 5,14)

3. Kluk klukovi, holka holce

4. Vděčnost:

Díky činíme Bohu vždycky za vás všechny ... připomínajíce vás ... bez přestání pamatujíce ... vědouce ... o vašem vyvolení, neboť vaše evangelium k vám nepřišlo pouze v slovech, ale v moci Ducha svatého a v přesvědčivé plnosti... (1 Te 1,2-5)

5. Závaznost:

6. Vzájemnost:

Toužím vás spatřit, abych se s vámi sdílel o některý duchovní dar a tak vás posílil, to jest abychom se spolu navzájem povzbudili vírou jak vaší, tak mou. (Ř 1,11n)

4. Nosníky, aneb co by nemělo chybět

- Jan 17, 6. volba, kdo

Ne všichni chtějí...

- Jan 17 čas

Miluješ-li, musíš si na lásku najít čas...

- Jan 17:6 přímluvná a společná modlitba

Snoubenka, která dostává od svého nastávajícího stále méně dopisů, dobře ví, že její láska je ohrožena. Když si přestáváš dopisovat s Bohem, je tvoje láska v nebezpečí.

- Jan 17:7 příklad

...dal jsem vám příklad, abyste i vy jednali tak, jako jsem jednal já.

- Jan 17:8 "specificky předané" slovo

Je naivní se domnívat, že slyšíme jen slova. Často slyšíme slova podle toho, v jakém jsou vyřčena kontextu.

- Jan 17:12 ochrana

Chránit neznamena izolovat, ale trpělivě vysvětlovat, předkládat lepší alternativy, nebát se napomínat a "být nepopulární".

- Jan 17:20 vize

Kam chci, aby náš vztah směřoval, kam chci, aby směřoval život toho, koho vedu?

Jaký směr má můj život?

- Jan 17 povzbuzení

Ten druhý má vždy snahu být tím, co si o něm myslíš a co o něm říkáš

5. Nebezpečí, aneb na co si dát pozor

- pocit druhých, že někomu "nadržujeme"

Komu konkrétně se chci věnovat? Otázka co chci dát společenství.

- nemáme čas - nezáměr

Jaké jsou moje priority ve službě?

- netrpělivost

Jak chci řešit případné hříchy, selhání?

- strach napomenout

Nebojím se jednat přímo - tzn. v rozhovoru, klidně?

- malé očekávání

Co od druhého očekávám?

- chybí vize

Kam chci, aby vztah směřoval?

- extrém duchovnost vs. jen přátelství

Jsme schopni se spolu přirozeně modlit?

- tlak upadnout do zaběhlých struktur "kazatelna - člověk"

Je tento model přirozeně ve sboru, mládeži aplikován?

- na tlak účastnit se "důležitějších" mládežnických akcí